

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

Број 1093 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. октобар 2012. г.

ISSN 0555-0114

9 770555 011004

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 14. септембра 2012. године, у Патријаршији Српској у Београду г. Ивана Мркића, министра спољних послова у Влади Републике Србије.

Патријарх Српски примио је 18. септембра 2012. године, у Патријаршији Српској у Београду осведочене пријатеље српског народа на Косову и Метохији – др Патрика Стефана Барија, пуковника Жака Огара, књижевника Јера Пеана, као и г. Крстимира Пантића, председника Општине Косовска Митровица, и проф. Вукосаву Ђурђевац Грујић. Сусрету су присуствовали и сарадник пуковника Огара г. Теофан Лемен и г. Мериадек Рефре, новинар.

Истога дана у Патријаршији Српској у Београду, Свјатјејши је примио ЊКВ престолонаследника Александра Карађорђевића и више чланова краљевске породице Карађорђевић. Пријему су присуствовала Преосвећена господа епископи:

сремски Василије и шумадијски Јован; протојереј-ставрофор Саво Јовић, главни секретар Светог Архијерејског Синода, као и г. Драгомир Ацовић, члан Крунског већа.

Његова Светост Патријарх Иринеј примио је 19. септембра 2012., Његову Екселенцију Мухамада Набхана, амбасадора Палестине у Београду. Сусрету су присуствовали Епископ хвостански Г. Атанасије и г. Талал Еазан, саветник у Амбасади Палестине.

Патријарх српски примио је 20. септембра 2012., у Патријаршији Српској у Београду г. Ника Вујичића, познатог говорника.

Истога дана, 20. септембра, у Српској Патријаршији у Београду, Његова Светост је примио у посету г. Димитриса Мосхопулоса, специјалног представника Европске Уније за питања верске и културне баштине Српске Православне Цркве на Косову и Метохији.

У Вазнесењској цркви

Патријарх српски Г. Иринеј служио је 16. септембра 2012., на празник Св. Јоаникија, првог Патријарха Српског, Свету Архијерејску Литургију у Цркви Вазнесења Господњег у Београду.

Пријем у Руској амбасади

Поводом завршетка мандата амбасадор Руске Федерације у Београду г. Александар Конузин организовао је опроштајни пријем 18. септембра 2012. г., на којем је посебно заблагодарио Српској Православној Цркви и Патријарху српском Г. Иринеју на плодотворној сарадњи. Дан пред одлазак из Србије, амбасадор Конузин за Радио „Слово љубаве“ ексклузивно је изјавио да су односи између двеју сестринских Цркава један од најбитнијих темеља целокупних односа два народа. Амбасадор Конузин је том приликом рекао да ће односи Српске и Руске Православне Цркве и убудуће ићи узлазном путањом.

Извор: Radion „Слово љубаве“

На слави манастира Рајиновац

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је, 21. септембра 2012. г., на празник Рођења Пресвете Богородице – Малу Госпојину, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Рајиновац крај Београда уз саслужење свештенства Архиепископије београдско-карловачке.

После причешћа многоbroјног верног народа уследила је славска литија и обред ломљења колача домаћина славе, високопреподобне игуманије Минодоре и сестринства.

Овом приликом, Патријарх Српски је доделио архијерејске грамате г. Синиши Видовићу, г. Јовану Видовићу и г. Милораду Лукићу – привредницима из Бања Луке – за њихову несебичну љубав и ревност према Српској Православној Цркви, а синђелу Стефану, духовнику манастира Рајиновац, набедреник.

У манастиру Ваведење

Првојарах Српски служио је 24. септембра 2012. г. Свету Архијерејску Литургију у београдском манастиру Ваведење.

Крстовдан у Земуну

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 27. септембра 2012. г., на празник Воздвижења Часног Крста – Крстовдан, Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог оца Николаја у Земуну. Славска литија предвођена Српским Патријархом прошла је централним градским улицама и завршила се испред Градске општине Земун, која Крстовдан прославља као своју заветну славу.

Саопштење за јавност Епархије будимљанско-никшићке

Противно свим обичајима и законима из области заштите споменика културе, директор ЈУ „Народни Музеј Црне Горе“ је, уз наводну подршку Владе Црне Горе, донио одлуку да се измјештају стећци са неколико локалитета из Бањана и да се пренесу на Цетиње ради формирања лапидаријума.

Тим поводом дио овог плана је већ извршен (7. септембра 2012), када су на вандалски начин оскрнављена гробља у Почековићима и Кленку и знатно оштећени стари надгробни споменици које у дугом низу протеклих вјекова нико није оштетио ни премјештао, па ни окупаторске сile у својим налетима.

Изражавамо најоштрији протест због насиља извршеног над завјештајима наших предака и скрнављења надгробних споменика, без обзира што се то чини под лажним изговором заштите и презентације културног блага. Насиље које је извршено над надгробницима у Бањанима срамотан је чин и нема никакве везе са УНЕСКО-вим пројектом *Заједничке номинације стећака – средњовјековних надгробних споменика*, коју спроводе Хрватска, БиХ, Црна Гора и Србија. Тим пројектом није предвиђено никакво дислокирање, а камоли скрнављење надгробних споменика, што је у овом случају на најгори начин учињено. Напротив, један од циљева које заговара *Заједничка номинација* јесте задржавање аутентичног стања у коме се стећци налазе.

И овога пута је власт демонстрирала непоштовање међународних норми и домаћег закона-давства и кршење исконских обичаја о поштовању гроба и надгробног обиљежја. Скидање надгробне плоче са нечијег гроба је очигледан примјер затирања памћења, будући да се нарушава цјеловитост гробног обиљежја и споменик се измјешта из свог природног амбијента, чиме губи своју намјену. Најгоре је, ипак, што земни остаци – кости остају без свога обиљежја.

Запрепашћује нас чињеница да они који су професионално позвани да чувају и његују културно благо Црне Горе, крше норме не само своје професије него и етичке норме које обавезују сваког човјека. Тако је то од искони чувано, а данас, у 21. вијеку, у коме се нарочито проглашава слобода сваког човјека, светиња човјековог гроба и надгробног обиљежја се ниподаштава и обезвређује.

Позивамо Управу Народног музеја Црне Горе да у што краћем року врати однесене стећке. Истовремено позивамо вјеријући народ бањског племена да брани своја гробља и гробна обиљежја svojih предака od скрнављења и незапамћene плачке народног блага.

Информативна служба
Епархије будимљанско-никшићке

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

ПРАВОСЛАВЉЕ 1093

2
Активности Патријарха

4
Саопштење за јавност
Епархије будимљанско-никшићке

5
Садржај

6
Велики светправославни
скуп у Новом Саду

8
Ново црквено здање

10
Литургијска прослава
Новомученика Јасеновачких
Биљана Живковић

11
Сећање на време страдања
Олија Стојановић

12
„Звоњетови“ Солунци

16
Борба за сваког човека
Презвитељ Глигорије Марковић

20
Празновање Пресвете Богородице
у богослужбеном животу
Православне Цркве (први део)
Прошојереј-стеврофор гр. В. Вукашиновић

22
Поглавари овога века (1Кор. 2, 8)
гр Предраг Драгутиновић

24
Вера као ослобођење
од идолатријског ропства
(други део)
Јован Блајовић

26
Путевима словенске духовности
(други део)
гр Ксенија Кончаревић

28
Вера и одговорност
у добу богоостављености
Блајоје Паничић

32
Асоцијација православних
хришћанских миротворца
Владимир Марјановић

34
47. Мокрањчеви дани у Неготину
Милица Андрејевић

35
Шест векова „Закона о рудницима“
Деспота Стефана Лазаревића
мр Биљана Цинцар Костић

36
Ко је преписивао хришћанске
текстове у I и II веку?
Бакон мр Ненад Игризовић

38
Вршидба у Калањевцима
Живорад Јанковић

40
Други сабор духовне поезије
Зорица Зеи

41
Вести из прошлости

42
Свет књиге

43
Наука, уметност, култура

44
Кроз хришћански свет

45
Из живота Цркве

На насловној страни:

**Прослава Мале Госпојине
у манастиру Рајиновац**

Фотографија: ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојбој.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуогушића 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-116

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786

Факс: +381 11 3282 588

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција

preplata@spcrs.rs – претплата

marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају
ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs

Графичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф./факс: 032/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 – Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ

Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Пети састанак Међуправославне мреже иницијативâ за проучавање религијâ и деструктивних култова

Велики свеправославни скуп у Новом Саду

Православна Епархија бачка је била домаћин велике и важне међуправославне конференције – петог састанка Међуправославне мреже иницијативâ за проучавање религијâ и деструктивних култова одржане у Новом Саду од 24. до 27. септембра. На позив Његовог Преосвештенства Епископа бачког Г. Иринеја, темом скупа *Гуруизам у деструктивним култовима и друге: лични – духовни – друштвени проблеми и њихово решавање* бавило се више од стотину теологâ, професорâ, свештеникâ, психологâ, криминологâ, политиковогâ и експерата, који су дошли са Кипра, из Грчке, Русије, Украјине, Польске, Сирије, Грузије, Чешке, Бугарске и Румуније, поред домаћих из Србије. У Новом Саду се нашло и више најугледнијих архијереја, укључујући и поглавара Цркве Чешких земаља и Словачке, Блажењејшег Архиепископа Г. Христофора, затим Архиепископа критског Г. Иринеја, Митрополита карпацијског Г. Христофора из Кипарске Православне Цркве и већи број архијереја СПЦ. Учесницима Конференције

своје поруке упутили су Његова Светост Васељенски Патријарх Г. Вартоломеј, остали православни Патријарси и Предстојатељи помесних Православних Цркава, као и Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј.

Рад петог састанка Међуправославне мреже иницијативâ за проучавање религијâ и деструктивних култова свечано је отворио домаћин скупа Епископ бачки Г. др Иринеј у понедељак 24. септембра, који је после уводне беседе Епископа јегарског Г. Порфирија и прочитаних писама поздрава и благослова Васељенског Патријарха Г. Вартоломеја и Патријарха српског Г. Иринеја, изговорио поздравну беседу.

Свечаном отварању скупа присуствовало је поред гостију из иностранства, неколико епископа СПЦ, готово сви свештеници и ђакони из Епархије бачке и више свештеника из суседних епархија.

Први радни дан конференције (уторак, 25. септембар) почeo је јутарњим богослужењем и протекао радно.

Тема скупа, *Гуруизам у деструктивним култовима и друге:*

лични – духовни – друштвени проблеми и њихово решавање, посматрана је и тумачена из различитих перспектива и од стране различитих предавача.

Рад скупа је почeo предавањем Блажењејшег Архиепископа прашког и Митрополита чешких земаља и Словачке Г. Христофора. Он је говорио на тему *Гуруизам, духовни, лични и друштвени проблеми*. Потом је Епископ јегарски Г. др Порфирије говорио на тему *Истинско црквено очинство и исеудостарчесво – ћуризам*.

Последњи часови скупа су почeli предавањима стручњака Центра за антрополошке студије – др Јована Мирића и г. Слободана Спасића који су говорили на тему *Проблематика секти, култова и њиховој деловања* саједана кроз *психологију*.

Г. Андреј Протић и г. Зоран Луковић, такођe стручњаци Центра за антрополошке студије, предавали су на тему *Феномен самонаправних ћура и злони са култним и ритуалним елементима у Србији*.

Професор Георгије Крипас, доктор Уставног права, из Грчке,

Свејравославно евхаристијско сабрање у новосадској Саборној Цркви

У четвртак, 14/27. септембра, на празник Воздвижења Часног и Животворног Крста (Крстовдан), учесници скупа Међуправославне мреже иницијативе за проучавање религије и деструктивних култова сабрали су се на Светој Архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду.

Евхаристијским сабрањем је началствовао Епископ бачки Г. Иринеј, а саслуживали су му Епископ карпацијски Г. Христофор из Кипарске Православне Цркве, Епископ браницки Г. Григорије из Бугарске Православне Цркве, Епископ обучовски Г. Јона из Украјине, из Руске Православне Цркве, Епископ крушевачки Г. др Давид и Епископ јегарски Г. др Порфирије, заједно са двадесет пет свештеника, девет ђаконâ и са верним народом Божијим који је испунио наос и порту новосадске Саборне цркве. После прочитаног одељка из Светог Јеванђеља присутним се обратио Епископ крушевачки Г. др Давид.

По отпусту Свете Литургије реч поуке је упутио домаћин Владика бачки Г. Иринеј.

Учесници скупа Међуправославне мреже су потом посетили Светоархангелски манастир у Ковиљу где им је приређена трпеза љубави.

говорио је на тему *Правни оквир у Европској унији и другим земљама за борбу против деструктивних култова*.

Завршно предавање првог радног дана скупа одржало је проф. Александар Дворкин из Русије, а тема је била *Неохрност организовања пастирској ради Цркве на суштрот штапарним секшама*.

Архиепископ критски посетио Центар за борбу против наркоманије „Земља живих“

Архиепископ критски Г. Иринеј посетио је, у среду 26. септембра 2012., заједницу „Земља живих“ у Ченеју. Архиепископ се, кроз разговор са штићеницима, упознао са начином оснивања и радом овог Центра за лечење од болести зависности.

У пратњи јеромонаха Исихија Рогића, сабрата Светоархангелског манастира у Ковиљу и монаха Иринеја са Крита, Архиепископ Иринеј је посетио и просторије Радија Беседа и канцеларију за веронауку православне Епархије бачке. Уваженог госта је са програмом Радија Беседа и са извођењем наставе православног катихизиса упознао презвитељ Желько Латиновић, уредник Радија и Координатор за веронауку у Епархији бачкој.

Другог радног дана (у среду, 26. септембра) ове конференције учесници су се бавили темом: *Гуруизам у деструктивним култovima и drugâ*. На ту тему су се чула следећа предавања: пројектореја Александра Новопашина из Новосибирска, из Русије, који је говорио о *Гуруистичким трупама у Цркви*, проф. Ивана Желева Димитрова из Бугарске,

који је говорио на тему: *Делатност Шри Шри Рави Шанкар секшне у Бугарској. Нејашивне последице њеног деловања које се представљају као позитивне*, и на крају, у послеподневним часовима, предавање Епископа карпацијског Г. др Христофора са Кипра, који се скупу обратио предавањем на тему: *Гуруистичко*

веровање у Ђорђењу са бојословским веровањем Цркве.

Епископ бачки Г. др Иринеј позвао је све присутне да, на празник Воздвижења Часног Крста, буду учесници на евхаристијском сабрању у Саборној цркви у Новом Саду, а потом је, одобраним речима, прогласио завршеним радни део овог световнославног скупа.

Представници Православних Цркава су, на сусрету у Новом Саду, у Србији, заједно са стручним истраживачима нових секти – деструктивних култова, после детаљног проучавања – путем излагања, дискусија и рада по групама једногласно дошли до резултате, констатације, закључака и предлога, које ће, са изразима дубоког поштовања, представљати помесним Православним Црквама, државним властима и друштвеним организацијама у земљама из којих долазе и понудити их као духовно и друштвено средство за решавање разноврсних проблема који простиру из неконтролисаних активности труу организација.

Извор: Епархија бачка

Патријарх српски Господин Иринеј освештао Владичански двор у Крагујевцу

Ново цркено здање

Дана 13. септембра 2012. године, Господин Иринеј, Патријарх српски, са члановима Светог Архијерејског Синода, домаћином, Г. Јованом, Епископом шумадијским и другим Архијерејима Српске Цркве, освештао је новоподигнути Владичански двор у Крагујевцу. Свечаном чину присуствовао је Милета Радојевић, новоименовани директор Канцеларије за Цркве и верске заједнице Владе Републике Србије. Добротворима који су помогли изградњу духовног средишта Шумадијске епархије уручена су највиша црквена признања.

Учетвртак, 13. септембра 2012. године, Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, у присуству чланова Светог Архијерејског Синода и више архијереја Српске Православне Цркве, освештао је новоподигнути Владичански двор у Крагујевцу.

Свечаном чину присуствовао је господин Милета Радојевић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије. Добротворима који су помогли изградњу духовног средишта Шумадијске епархије уручена су највиша црквена признања.

После редовне седнице Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве одржане током преподневних часова у новом Владичанском двору у Крагујевцу, којој су присуствовали сви чланови Светог Синода (председник Патријарх српски Господин Иринеј и чланови: Епископ сремски Господин Василије, Епископ бачки Господин Иринеј, Епископ шумадијски Господин Јован и Епископ будимљанско-никићки Господин Јоаникије) приступило се чину освећења новоподигнутог Владичанског двора. Патријарху српском Господину Иринеју и чланови-

ма Синода придружили су се Епископ зворничко-тузлански Господин Василије, Епископ врањски Господин Паҳомије, Епископ рашко-призренски Господин Теодосије, господин Милета Радојевић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије, представници јавног, привредног и политичког живота Крагујевца и Шумадије, донатори изградње Владичанског двора, верни народ, свештенство и монаштво.

Сам чин освећења Владичанског двора у Крагујевцу, који је почeo да се гради 2008. године,

извршио је Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј.

Свечани ручак за званице био је прилика да се посебно истакну добротвори и приложници који су несебично помогли да ово репрезентативно духовно здање Цркве Божије у Шумадији буде подигнуто. Госте и добротворе Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован поздравио је врло срдечно и благодарно.

Духовну свечаност у Крагујевцу својим присуством увеличao је господин Милета Радојевић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије, који је у последњој деценији прошлог века врло активно учествовао у обнови црквеног живота у Шумадијској епархији. У поздравној речи Патријарху Српском, архијерејима, добро-

творима и верницима, подсећао је на те дане, изражавајући наду да ће и у будућности имати прилике да значајно помогне Српској Православној Цркви и традиционалним верским заједницама у Србији.

Скуп званица на свечаном ручку у новоосвећеном Владичанском двору у Крагујевцу био је прилика да Патријарх српски Господин Иринеј похвали успешна прегнућа Епископа шумадијског Господина Јована, свештенства и верног народа у Епархији шумадијској.

Владичански двор у Крагујевцу грађен је према пројекту архитекте Саве Стражмеште-

рова из Новог Сада, док је радове извело предузеће „Капител инжењеринг“ из Крагујевца, чији је власник Братислав Срећковић.

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован на овој свечаности уручио је добротворима и приложницима за изградњу Владичанског двора у Крагујевцу највиша одликовања.

Извор: Епархија шумадијска

У Епархији славонској

Литургијска прослава Новомученика Јасеновачких

У манастиру Јасеновац 13. септембра 2012. године, на дан Новомученика Јасеновачких, Свету Архијерејску Литургију са благословом и у присуству Епископа славонског Г. Саве служио је Епископ липљански Г. Јован, викар Патријарха српског у Пећкој Патријаршији и координатор Одбора за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, са једанаест свештеника и два ћакона из свих крајева где живи наш народ и постоји Српска Црква.

Црква је на празник Светих Мученика Јасеновачких била по први пут препуна верника из Србије, Републике Српске и оно мало наших сународника што је преостало из оближњих места након недавног рата. Атмосфера у манастиру, литургијско појање, као и сама архијерејска служба били су величанствени молитвени тренуци – као да се небо спустило на земљу.

„За свето мучеништво, за велику несрећу, за тугу јасеновачку није потребно много речи,“ тако је тумачећи Свето Јеванђеље у својој краткој и дирљивој беседи рекао Владика Јован. „Ми стојимо данас на светом тлу, српском мученичком. Толико светом да би као Пророк Мојсије на Хориву требало да изујемо обућу своју и приступимо му босих ногу.“

Са благословом Владике Саве, верним се обратио и Архимандрит Пантелејмон из Јужне Африке, који је захвалио Богу, Светим Мученицима Јасеновачким и епископима што су му омогућили да служи на овом светом месту. Истакао је да у Јоханесбургу редовно служе Свету Литургију на овај дан и да се део моштију Светих Мученика налази у престолу Храма Светог Томе у Јоханесбургу.

После ломљења славског колача Владика Сава је топлим речима, уз захвалност Богу, благословио народ који је тог дана пристигао у Јасеновац из свих српских земаља. Захвалио се Епископу Јовану, свештеницима и монасима, као и поклоницима из Бања Луке који редовно обилазе Епархију славонску. Овог пута дошли су у организацији Све-

тосавске омладине Епархије бањалучке, Удружења логораша и њихових потомака и Удружења „Бијели Поток“. Нагласио је да из Београда у последњих годину дана трећи пут долазе поклоници, овај пут у организацији Одбора за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора, а са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја.

„Без вас данас би ова црква била готово празна, а са вама у њој данас је највише верника од оснивања манастира. Узвишене је и богоугодно осећање када су ово свето место и наша јасеновачка црква препуни верника, молитвеника и свештеника. После дуга година, дочекали смо тај тренутак“, поручио је Владика Сава. Благосиљајући народ, обратио се игуманији Таисији са жељом да Господ благослови и овај манастир сестринством.

Поклоници из Београда су осим манастира Јасеновац посетили и Спомен-подручје у истом месту, Доњу Градину, потом мученичка српска места Драксенић, Дракулић и Бијели Поток. На овим местима поново је оживљена велика српска туга, оплемењена молитвеном атмосфером која је била присутна од првог тренутка када се аутобус са ходочасницима упутио према Славонији, до момента повратка у српску престоницу.

Лила је без престанка киша у Хрватској током целог путовања. Ипак, најхладније и најветровитије било је у самом Јасеновцу. На подручју Спомен комплекса „Јасеновац“ налет ледене кише и ветра као да је хтео да каже да нас у стопу прате сузе мученичке. Хладноћа се просто увлачила у кости за време помена јасеновачким и свим другим жртвама које су невино пострадале на простору НДХ од усташке злочиначке руке. Испод „Цвета“ под налетима ветра и кише, помен су служили пристигли свештеници и монаштво са својим народом. Гореле су свеће у рукама Срба походника. Једнодушно појање је грејало и преносило благодат са вишег на ово свето јасеновачко поље.

Биљана Живковић

У спомен Новомученика

Сећање на време страдања

Концентрациони логори, попут Аушвица, Дахауа, Матхаузена, Равенсбрика, ... познати су као места великих страдања у 2. светском рату; међутим, логори као Јасеновац, Стара Градишака, Доња Градина – су далеко мање познати, посебно на Западу, где људи о њима знају или мало или нетачно.

Логор Јасеновац, односно комплекс јасеновачких логора, највећи логор смрти у Независној држави Хрватској, формиран је у августу 1941. године у околини истоименог градића, а уништен од усташа априла 1945. године.

Систем концентрационих логора Јасеновац осмилио је Вјекослав Макс Лубурић, који је био и његов први командант. Први управник логора био је бивши свештеник Мирослав Филиповић, а касније Динко Шакић. Логор је грађен од августа 1941. до фебруара 1942. године. Већи део логора се налазио у месту Јасеновац, око 100 километара југоисточно од Загреба. Логори I и II били су у селима Броцици и Крапју, али су брзо расформирани због честих поплава. Затвореници су пребачени у логор Циглана (Јасеновац III), који је био највећи логор и укључивао је крематоријум. У Доњој Градини, са друге стране реке Саве, вршена су погубљења. Логор за децу био је у Сиску, а женски логор у Старој Градишци на југоистоку од Јасеновца.

У логору Доња Градина, познатом и као Логор VIII јасеновачког система концентрационих логора, било је још једно велико стратиште: према подацима које су сакупили Срби борци из Босне, у Градини је побијено и закопано преко 360.000 људи, што се приближно тачно може утврдити и прорачунима броја масовних гробница и пропорционалног броја костура у њима. Наиме, утврђено је да су усташе у многе дубоко ископане гробнице често „усађивали“ још живе или полумртве људе, тако што су на 1 квадратни метар сабијали усправно по 12 до 15 људи, које су онда мањевима одозго докусирали. У Градини је вршен и злочин кувања лешева жртава у казанима, од чега су усташе затим правиле сапун, а кости из казана одвозили су вагонетима и изручивали у Саву. Пре неколико година пронађено је тако на више места низ Саву, када је при летњим сушама ниво воде опао врло ниско, неколико великих наслага људских костију у речном муљу и песку. Снимаша терена из ваздуха такође су указала на постојање још неот-

кривених масовних гробница на терену Градине. Темељнија истраживања на терену Босанске Градине, вршена 1960. године, забранила је Титова власт.

Госпођа Радмила Малетић, рођом из села Богањ у Срему, која сада живи у Бриселу у Белгији, била је сведок трагедије српског, ромског и јеврејског народа у Независној држави Хрватској током Другог светског рата.

Рођена у породици са шесторо деце, преживела је нестајање мајке и два рођена брата на јасеновачким стратиштима и са непуних четрнаест година постала родитељ преживелим сестрама и браћи. Њој је, за време рата, настрадало у логорима у Градишци, Јасеновцу и Доњој Градини 32 члана ближе фамилије.

Данас је госпођа Радмила, са својих 85 година, активна у певници Цркве Светог Саве у Бриселу.

На дан када Српска Православна Црква обележава спомен Светих Новомученика Јасеновачких, 13/31. септембар 2012. године, госпођа Радмила се по први пут после рата вратила у Доњу Градину и Јасеновац, и у Музеју жртава се поклонила сенама страдалих. Неколико дана касније, у емисији Радија „Слово љубве“, говорила је о свом животном путу, страдањима, ужасима рата, страхотама логора...

Госпођа Радмила се прихватила изузетног подухвата – да о страдањима у НДХ информише људе на Западу – да се такви ужаси никада више не понове. Недавно је својим трудом приредила брошуру о меморијалном комплексу „Доња Градина“ на француском језику, у којој је на сажет начин представљено страдање Срба, Јевреја, Рома и антифашиста у НДХ.

Ова мала публикација значајно је сведочанство о страдању у НДХ које је намењено западном човеку, и својеврсно знамење које треба да нас опомиње да праштамо, али никада не заборављамо.

Олга Стојановић

Mémorial - Région
Donja Gradina

Cimetière des enfants

Светосавско звонце и победници конкурса Ми смо њихови потомци на Крфу

„Звонџетови“ Солунџи

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, прво награђени учесници конкурса *Ми смо њихови потомци*, који је организовао дечији часопис „Светосавско звонце“, у периоду од 7. до 20. септембра ове године боравили су на острву Крфу. Ова наградна екскурзија, под називом *Стопама наших предака*, поред поклоничког, духовног и едукативног, имала је и свој практични циљ, а то је обнављање стаза наших предака који су боравили на овом острву од 1916. до 1918. године. Уређење спомен обележја Дринске дивизије у близини места Агиос Матеос, био је врхунац овог ћачког путовања.

Награђени ученици „Звонџетовог“ конкурса *Ми смо њихови потомци* били су смештени на северу острва Крфа у месту Касиопи, у Црквеном кампу Митрополије крфске. Дани у кампу пролазили су у молитвама и дружењу, заједничким радионицама, спортским активностима, купању на плажи у близини кампа и припремању програма којим су се ова талентована деца представљала грчким вршњацима. Свакодневно су се, у вечерњим часовима, у кампу одржавала предавања и приповедања о догађајима из Првог светског рата, држали часови фолклора, а по времену је био организован и летњи биоскоп и турнир у кошарци.

Први споменик српским жртвама на Крфу подигли су припадници Дринске дивизије саборцима 1916. године, још за време боравка српске војске на овом острву. Изнад војничког гробља, на земљишту Јаниса Јанулиса из Агиос Матеоса, подигнут је масиван споменик. Кости српских

ратника пренете су у Маузолеј на острву Виду 1939. године, а на Јанулисовoj парцели је остао споменик, којег је било теже уочити са пута, окружен боровом шумом, са ниском металном оградом и каменим стубовима.

Доласком награђене деце на ово место важно за све Србе, споменик је уређен и очишћен, као и парк који га окружује, а офорбана је и ограда парка. На самом улазу постављена су два јарбола – за грчку и српску заставу, два велика тројезична путоказа, као и две клупе са дугачким столом и наменска посуда за паљење свећа – дар *Светосавској звонци*. У току радова на уређењу споменика Дринске дивизије, прилазили су мештани и пролазници, и са осмехом и раширеним рукама поздрављали ученике из Србије и њихов труд. Након уређења и подизања застава Грчке и Србије на новопостављеним јарболима, парастос је служио парох Агиос Матеоса, отац Спиридон Лесис, уз присуство почасног конзула Србије г. Спиро Мастораса. Након молитве презвите Спиридон говорио је о Првом светском рату и историјском значају грчко-српског пријатељства.

За време свог боравка на Крфу, талентовани ћаци из Србије, са члановима редакције православног дечјег часописа Светосавско звонце, обишли су сва историјска места на острву, на којима је била српска војска од 1916. до 1918. године. Молитвено су походили и целивали мошти Светог Спиридана и Свете Теодоре, манастире Кинопјастица и Палеокастрица, Цркву Светог Николе у Сидарију, и присуствовали Светој Литургији у Храму Пресвете Богородице

у Касиопију. Такође, ђаци су обишли Плаву гробницу на острву Видо, Српску кућу у центру Крфа, пристаниште у Гувији, дворац Ахилеон који је био војна болница за време Првог светског рата, а са својим грчким вршњацима дружили су се у дечјем клубу Митрополије крфске и у Седмој крфској гимназији.

Гости из Србије дочекани су у гимназијској сали Седме крфске гимназије, препуној крфских ђака, уз топле речи добродошлице представника школске управе, Града Крфа и директора гимназије. Програм је отворен расправљеним жупљанима Александровачким који су, уз громогласне аплаузе публике, певали о Крфу, Србији, Косову и Метохији, срп-

ским краљевима, јунацима и љубави. Затим су извели, заједно са уметницима из Шапца, сплет народних игара из Србије. Програм је настављен веселим ноћама грчких народних кола, које су у част својих гостију одиграли ђаци гимназије.

У манастиру Свете Теодоре, ученици су видели малу фабрику свећа, а сестринство манастира их је угостило ручком.

У Гувији, недалеко од главног града, ученици су посетили спомен обележје где су се искрцали први српски војници, након преласка Албаније у Првом светском рату.

Сви учесници, ђаци, професори захваљујући свом достојанственом и врлом понашању

оставили су предиван утисак на грчке домаћине.

И у новој школској 2012/2013. години, „Светосавско звонце“ ће отворити наградни конкурс у оквиру теме **Светосавска стаза** под називом **Српске мајке**. Звонце позива све сараднике и талентоване ђаке да се потруде и ураде најбоље радове. Учешћем на овом наградном конкурсу и освајањем најбољих награда резервираће себи место за десетодневни боравак у Грчкој на острву Крфу – наредне године. Са ђацима на наградно путовање иду и њихови вероучитељи, учитељи, професори – они који су се заједно са децом највише трудили.

*Редакција дечјег часописа
Светосавско звонце*

У Епархији ваљевској

Дванаести Госпојински сусрети хорова

*Успанимо рано у зору и уместо
миомириса песму принесимо Владици.*

(Свети Јован Дамаскин)

Ваљеву су 22. септембра 2012. г., са благословом Епископа ваљевског Господина Милутина, одржани Дванаesti Госпојински сусрети хорова, који однедавно носе епитет међународне музичке манифестације. Славећи песмом неизречену благост и вечну љубав Божију, учесници програма су у сали Културног центра Ваљево надахнуто интерпретирали репертоар домаћих, грчких и руских аутора.

Од најмлађих, Дечјег хора цркве „Покрова Пресвете Богородице“ из Ваљева, под управом проф. Вање Драголовић и Дечјег хора „Ваведење Пресвете Богородице“ из Обреновца, под управом проф. Маје Лучић, који су достојно сведочили да је „таквих Царство Божје“ – до оних искуснијих, Мешовитог црквеног хора „Хаци Рувим“ из Ваљева под диригентском палицом Милице Степановић Баба Милкић, са стандардно сигурним и допадљивим наступом и мушким византијским хором „Ергостири псалтикис“ из Атине, отелотворења вокалне, монофоне појачке традиције изузетне снаге и духовности, а који предводи харизматични Атанасиос Паиванас. Свакако да су гости из Грчке, како због изузетних извођачких способности, тако и због чињенице да се домаћа публика ређе сусреће са животом интерпретацијом традиционалне, званичне, црквене музике наше јужне браће, привукли посебну пажњу. То је, затварајући овогодишњи празник духовне музике у Ваљеву, додељујући учесницима прикладне поклоне, апострофирао и јереј Бранко Чолић, духовник Црквеног хора „Хаци Рувим“, наглашавајући непрекинути освештани континуитет једне појачке традиције која сеже у дубоку прошлост.

Ово лепо музичко вече, које су учесници програма наставили неформалним дружењем, водио је ђакон Душан Новаковић из Ваљева, захваливши се посебно његовим организаторима: ЦО Ваљево, Цркви Покрова Пресвете Богородице, Хору Хаци-Рувим и Центру за културу Ваљево.

Ђакон Душан Новаковић

У Епархији врањској И Господ благослови Паралово

Оно што је 7. новембра 2007. године, полагањем камена темељца, започео

Његово Преосвештенство Епископ врањски Г. Пахомије, то је на радост верујућег народа 31. августа 2012. године, свечаним чином освећења и завршио, уз учешће свештенства Епархије врањске, бројних верника и гостију.

Житељи босилеградског краја, Крајишта, са чак 35 цркава, на југоистоку Србије – у којој већином живи православна бугарска мањина, која за себе често каже и тиме се поноси, да су Шопи – вековима граде добросуседске односе.

Једна од највећих цркава налази се у селу Извор. Саграђена је 1834. године, површине 760 квадратних метара, а специфична је и по томе што је при њој постојала и прва школа у овом крају, Крајишту. Ако ћемо по старини, морамо споменути Цркву Свете Петке из XIV века, која се налази у селу Доња Лисина, метох манастира Светих апостола Петра и Павла у селу Милевци, који је сада у рушевинама, из XV века Цркву Светог Николе у пограничном селу Божица, општина Сурдулица. Ако ћемо по лепоти, ту је тешко изабрати, све су лепе, свака је прича за себе, али сигурно не смемо изоставити најмлађу – недавно освећену цркву у селу Паралову, посвећену Преподобном Јовану Рилском.

Оно што је 7. новембра 2007. године, полагањем камена темељца, започео Његово Преосвештенство Епископ врањски Господин Пахомије, то је на радост верујућег народа 31. августа 2012. године, свечаним чином освећења и завршио, уз учешће свештенства Епархије врањске, бројних верника и гостију. Осим господина Емила Велинова, директора Дирекције вероисповедања при Савету Министара Републике Бугарске, чину освећења присуствовали су и госпо-

дин Огњен Сидеров, саветник амбасадора Републике Бугарске у Србији, господин Владимир Захаријев, председник Општине Босилеград, директори јавних институција и други званичници.

Али, није ово био само чин освећења нове цркве, у Паралову 31. августа 2012., било је овде тога дана много радости и среће, што Господ благослови баш ово село и његове житеље, да добију нови храм, који подигоше заједно Срби и Бугари (Влада Републике Бугарске и Србије и благочестиви народ), да се заједно супротставе невољама и налетима лажних protagonista... Било је молитве да се овакво заједништво никада не прекине и обећања да ће се са обе стране границе, и српске и бугарске, и убудуће улагати у опстанак и очување православних светиња и подизање нових.

Верни народ Крајишта чува своју православну веру, сваки дом има крсну славу, некрштених готово да нема, опело или парастос је незамислив без свештеника, нема дома хришћанског без иконе и кандила.

У селу Паралову, 31. августа 2012. године, Свету Литургију су певали сви: Срби, Бугари, Шопи – сви је знају и сви је певају на црквенословенском, онако сложно како и доликује деци једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве.

Јереј Зоран Стојанов
шарох босилеградски

Пастирско служење у затворима

Борба за сваког човека

Презванијер Глигорије Марковић

Упркос постојању законских решења, данас већина установа у којима се налазе затворена лица нема „прикладну просторију“ за обављање верске активности

Према званичним подацима Управе за извршавање затворских санкција на почетку 2012. г. у установама Републике Србије се налазило 11.094 затворених људи. По рејтингу који има, Србија се тиме налази на 16 месту у Европи по броју затворених лица. Ако неко и помисли да то и није нека превелика бројка за земљу од око 7 милиона становника, поред тога што одбације и једног човека, треба да детаљније проучи годишње извештаје Управе за извршење затворских санкција да би стекао мало тачнију слику.

У српске затворе у 2011. г. ушло је 26.856 људи, у 2010. г. 23.972, а 2009. г. 25.320, што за три године укупно 76.148 лица. Ако се узме у обзир спор истражни и судски поступак, бројка оних који чине законске преступе је сигурно много већа. Међу онима који су у том периоду осуђени највећи број осуда је за тешку крађу, крађу и прикривање, на другом месту је злоупотреба дрога а не трећем разбојништво и то је тако за све три године. Чак 88% осуђених је старосне доби од 18 до 50 година, а највећи број казни је у трајању до 2 године. Никакво чудо није што се у друштву које је у последњих 20 година систематски релативизовало све вредности и непрекидно тоне у сиромаштво, они у пуној животној снази одлучују да потребе задовоље крађом,

разбојништвом, или препродајом дроге. Оно што би требало да буде чудо је да изостаје шире реакција на постојеће стање. Овом проблему се у широј јавности спорадично посвећује некаква минимална пажња која се најчешће завршава на констатацијама и фразеологији, као и вечитом правдању о недостатку средстава. Мада је за друштво које се деценијама одриче најбољих, који одлазе из Србије тражећи боље услове за живот, природно да се о онима са такозваног дна друштвене лествице брине још мање. Проблем је када се већина креће према дну, а реакција и даље изостаје. У стратегији за смањење броја затворених Управе за извршење затворских санкција не може се наћи препорука из које је видљива озбиљна свест о неопходности борбе за сваког човека.

Пораст криминала и броја затворених лица са којим се Европа суочила на почетку 21. века, за шта постоје многоструки политички, економски и социјални разлоги, који не могу да се уклоне краткорочним деловањем, ставио је у фокус старање о затвореним, и наметнуо потрагу за новим и делотворним решењима. У овој потрази усвојена су нова Европска правила о затворима 2006. г., а у пракси је истакнут значај и посвећена пажња духовном старању. То је трајно опредељење читаве Европе и дословце све европске земље

су потписнице. Данас је поштовање људских права темељ пеналног система и савремени затворски систем је немогућ разумети ван контекста људских права и владајућих социјалних, политичких и економских трендова.

Република Србија је потписница низа светских и европских конвенција о заштити људских права, чиме се обавезала да ће своје законодавство и праксу прилагодити важећим стандардима које је сама прихватила потписивањем ових конвенција. Право на слободу религије, као једно од основних, остварују сви без обзира да ли им је неко од права ограничено, као у случају затвореника којима је у потпуности или делимично укинуто право на слободу кретања.

Законска решења Републике Србије су предвидела остваривање права затвореника на духовно старање. Постојећи Закон о извршењу кривичних санкција, који је Народна скупштина Републике Србије усвојила 2005. г., регулише верска права осуђених лица у члану 113. У изменама и допунама овог закона из 2009. и 2011. г. није било никаквих измена које се тичу верских права затвореника. Други правни акт који регулише верска права лица лишених слободе је Правилник о кућном реду Казнено поправничких завода и окружних затвора, који је објављен у Службеном јла-снику Републике Србије бр. 72/10,

од 8.10.2010. године. Члан 113 Закона о извршењу кривичних санкција, у ставу 4 предвиђа да се „верски обред обавља у посебној, прикладној просторији завода“, а члан 50 Правилника о кућном реду наводи да „Ако у заводу постоји довољан број осуђених исте вероисповести, на њихов захтев управник завода ће у складу са Законом дозволити свештеном лицу те вероисповести да их редовно посећује, или да у заводу има редовну службу или наставу. Завод обезбеђује посебну просторију прикладну за верске обреде, верску наставу и посете свештених лица различитих вероисповести.“

Упркос постојању законских решења, данас већина установа у којима се налазе затворена лица нема „прикладну просторију“ за обављање верске активности, што је, када је у питању Православна Црква, богослужбени простор. У већини затвора просторије нису ни додељене, а тамо где јесу поставља се питање ко је оцењивао

Пенологија као наука о кажњавању је у директној вези са философијом кажњавања и заштите од криминала. Њен развојни пут је дугачак и данас можемо да кажемо да је у вези са низом друштвених појава, као и са темељним поставкама законодавне судске и извршне власти.

прикладност, јер за ту оцену су једино релевантне црквене власти, пошто Црква употребљава те просторије. Ни у једном од затвора у којима су постојале праве и освећене капеле, које су комунистичке власти претворили у магацине и сале за културу, и сл. просторе, ти простори нису враћени Цркви, нити је учињена равноправна компензација. Светао и усамљен пример је новоподигнут храм посвећен Часном Крсту у затвору у Новом Саду.

У примере неиспуњавања законских одредби свакако спадају Окружни затвор у Београду познат као ЦЗ, и Специјална затворска болница која се налази на истој локацији. У окружном затвору је та „прикладна просторија“ нео-

кречена, поломљеног паркета, без прозора, вентилације и више личи на запуштену оставу. Некадашња, мало прикладнија просторија је узета и додељена Специјалном суду.

Специјална затворска болница је републички завод за извршење санкција осуђених лица којима је изречена мера лечења, а то су наркомани, алкохоличари и убице са психичким поремећајима и једина је такве врсте у Србији. Управа ове установе је за духовне потребе лица на издржавању казне доделила мултифункционалну просторију у којој се обављају разне друге активности попут концерата, драмских радионица, изложбе рукотворина, састанака колектива, а о прикладности

намени нема ни говора. Сам начин позивања свештеника у обе ове установе је спорадичан и за управе ових установа споредан и мучан догађај. Истицање материјалних недостатака као разлога за нередовно присуство свештеника не стоји, јер два највећа затвора у Немачкој за притворена лица, у Минхену и Нирнбергу, до пре пар година су била без одговарајуће електрификације и воде, у условима непромењеним након Другог светског рата, али са изузетно активном духовном службом. Окружни затвор је установа у коме највећи број лица лишених слободе чине они којима је изречена мера притвора. Фаза притвора представља најтрауматичнију фазу како за притвореног и чланове његове породице, тако и за жртву. Зато је присуство и активан рад свештеника, који сарађује и са судијом, и са породицама, и са управом вишеструком делотворан. Проблем наркоманије и алкохолизма, рас прострањеност и старосна граница започињања употребе дрога и алкохола са којим је данас Србија суочена, не остављају дилему, сем што је основно право које мора да буде омогућено, да ли је духовно стaraњe од помоћи или не. Ово нарочито када се зна да данас најуспешнији програм за лечење ових болести зависности, управо спроводи Црква у Бачкој епархији, под називом *Земља живих*.

Никако не треба ни помислити да у осталим установама у Републици Србији ситуација значајно квалитативно другачија, и углавном се креће од лошег ка горем.

Одсуство системских решења, у којима је право на духовно стање затворених основно право које може редовно да се остварује, показује се тиме што су динамика посета и додељивање просторија препуштени управама установа, и у стварности зависе само од њихових личних ставова према присуству свештених лица у затворима. Формално испуњавање законских прописа, без икаквог

озбиљног покушаја за истинско укључивање свештеника је главна карактеристика. Многе больке затворског система, попут унутрашњих односа управе, особља, васпитача, лекара, чувара, и самих осуђеника показују се у пуном светлу при доласку свештеника, када додатно ангажовање чувара оптерећује и онако напрегнуте односе ових група, а трпи духовно стање. Постоји стална опасност од изазивања срачунатог инцидента да би се доказала немогућност обезбеђивања услова за редовне посете.

Од свештеника

се очекује да буду кооперативни и изразе разумевање за непоштовање или искривљено и формално намонтирано испуњавање права на слободу вере сваког затвореног. Невољност укључивања свештених лица показује на недостатак свести о исповедању религије као основног права сваког човека, али и несхватљење значаја духовног стања за ширу заједницу. Изражено је неразумевање различитог погледа на грех који Црква има према прекршиоцу зека, без обзира на преступ који је учинио, и ово неразумевање се огледа на свим нивоима, од чувара, преко управе до запослених у Управи за извршавање затворских санкција.

Редован и систематски долазак свештеника је само један, али неопходан чинилац, око кога даље треба да се развије читајућа мрежа активности Цркве које

Оче наш на српском језику – на виду Цркве Оче наш у Јерусалиму, на ком је Молитва Господња исписана на 88 језика

би помогле осуђеном у изградњи новог човека, који ће бити квалитативно другачији од оног који је начинио преступ, а укључују развој волонтерске мреже, која помаже у ресоцијализацији. Без редовног присуства и богослужења ово је немогуће.

Старање Православне Цркве у осталим посткомунистичким државама

Након пада комунизма, Православне Цркве у земљама бивших комунистичких режима су искористиле насталу ситуацију – у којој су новоизабране демократске власти тежиле да се приближе и усагласе са демократским стандардима, које су некомунистичке државе Европе усвојиле и развијале након Другог светског рата, а чији су темељ људска права. Православна Црква се у Ру-

Процес улажења свештеника у затворе и духовног старања о верним почео је у Пољској, након протеста синдиката Солидарност 1980. г., у Чешкој 1990. г., у земљама ССР-а након Горбачова 1989. г. У Румунији је реформом затворског система 1994. г. уведена служба затворских капелана, а у Бугарској је иста служба уведена 1995. г.

сији, Украјини, Белорусији, Грузији, Румунији и Бугарској избрала да државне власти у своје кривично законодавство уврсте право затвореника на несметану бригу Цркве о затвореним лицима, и да са државним властима начине посебне уговоре са веома широким правима за духовно старање о својим члановима који се налазе у затворима. Примењени модели нису јединствени у свим земљама; Православне Цркве су у земљама са већинским католичким или лутеранским становништвом, као што су Пољска, Чешка, Летонија, Литванија, Естонија, Мађарска учествовала у договорима које је већинска црква постигла са државним властима и уведена је установа затворских капелана који су потчињени Министру правде. У тим земљама је већинска црква задужена за организацију и даје главног капелана, док сви остали учествују пропорционално броју затвореника. Капелани су део затворског особља, имају своје просторије и присутни су свакодневно пуно радно време.

У Румунији и Бугарској је уведена установа затворског свештеника-капелана, који је државни чиновник потчињен Министарству правде. Сви затвори имају Цркве, капелани су присутни свакодневно и учествују у активностима као део затворског тима. Развијене су волонтерске активности и рад на припреми затвореника за укључивање у заједницу након изласка из затвора.

У земљама бившег ССР-а у којима се простире јурисдикција Руске Православне Цркве примењен је другачији модел. Свештеник у затвору је потчињен

надлежном архијереју, а Руска Православна Црква је са државама у којима се налази њена јурисдикција начинила низ уговора који омогућују пастирски рад у затворима. Основан је Синодални одел на челу са епископом, у богословски образовни систем је уведен предмет затворско служење, држе се конференције, семинари, излазе стручни часописи. Веома широка права дата Православној Цркви подразумевају да су у свим већим затворима подигнути храмови, у свим затворима постоје прави богослужбени простори, установљена су редовна богослужења, редовни и неометани доласци свештеника и надлежног архијереја, спроводи се сарадња свих затворских служби са свештеником, организују се доласци волонтера, предавања, а велика пажња се поклања реинтеграцији затворених лица након изласка из затвора. Поставља се питање какав је ефекат свега овога? Можда је најбоље објашњење дао председник Синодалног одела затворског служења Руске Православне Цркве Епископ красногорски Иринарх у своме обраћању на годишњем скупу затворских свештеника у Украјини крајем априла ове године:

„Данас већина становника Русије поистовећује себе са Православљем, традиционално сматра себе наследником православне културе и периодично учествује у црквеним обредима и службама, често не разумевајући њихов смисао. Само сваки десети је уцрковљен и редовно посећује богослужење у храму. Структура оних који се налазе на местима лишеним слободе, одраз је соци-

јалног окружења и има сличне карактеристике вероисповедања. Преовлађује број оних који себе сматрају Православним, а тачније је да су носиоци православне културе, при чему већина њих не посећује храмове, као што нису ни на слободи посећивали. Али током последњих десет година, благодарећи раду затворских свештеника, уместима ограничења слободе од 8% до 10% затворених су спознали веру у Бога и редовно учествују у богослужбеном животу. У процесима духовног просвећења и поновног рођења мења се човек и његово поимање света, а за то је основно богослужење и вршење Тајни Цркве.“

Обавеза Цркве

Затвори нису места у којима човек жели да борави, па чак ни да уђе, већ простори несреће, патње и бола, препуни енергије зла, а поимање добра и зла је знатно другачије од оног које проповедамо Јеванђељем и учимо Христом. Али је и свет ван затворских ограда место патње, страдања и бола – када живи мимо Христа. Свештеник у затвор не доноси суд, већ светлост Јеванђеља Христовог – да се живот види онаквим какав заиста јесте. Он тиме суд људски не укида, али мења живот оног који се покаје и позна Христа. Нови Завет који је Христос оставио не искључује ни једног човека, без обзира на његов грех, једина мера сваког остаје покајање. Покајање не укида људске мере, већ преображава њихово значење, као што разбојник на Крсту који препознаје Христа остаје разапет, али прима тајну живота са Христом.

Христове речи „ја бејах у затвору и посетисте ме“ које наводи Јеванђелист Матеј не траже никакву допуну зашто је задатак Цркве да се стара о затворенима. Следећи Христа Црква мора да се бори за сваког човека, а да би била стално потврђивање, свеђочење и оваплоћење Речи Бога Живога – да би била Црква. ■

Литургијске теме

Празновање Пресвете Богородице у богослужбеном животу Православне Цркве

– први део –

Протојереј-ставрофор др Владимир Вукашиновић

Црква Христова празнује Његову Пресвету Мајку на разне начине и различитим поводима. Сва три богослужбена круга којима се молимо – дневни, седмични и годишњи испуњена су песмама, молитвама и службама Богородици.

Пре него што проговоримо неколико речи о томе како се у нашој Цркви молитвено прославља, празнује Пресвета Богородица, зауставимо се на једном, нама се чини, неопходном питању. Шта значи празновати неки догађај из живота Пресвете Богородице? Шта ми чинимо, шта се са нама дешава када празнујемо, богослужбено прослављамо њено Рођење, Ваведење у Храм или Успење? Саму суштину онога што се у току празновања дешава немогуће је у потпуности свести, увести у људске речи ма како и ма колико оне вешто одабране и тачно примењене биле. То, са друге стране, не значи да је немогуће говорити о смислу и суштини празновања на такав начин да нама ипак буде ближа и јаснија његова природа. На првом месту треба знати да долазак на празнично богослужење значи улазак у једну другу димензију живљења, откривање – кроз непосредно учествовање и доживљавање целокупним бићем – једног новог начина постојања које превазилази временско-про-

сторне оквире нашег свакодневног искуства истовремено остајући у њима.

Светодуховска природа богослужења, светодуховско искуство празновања нас чини учесницима и актерима догађаја које прослављамо а *светоштавинска природа Цркве* нам приопштава, дарује спасоносне последице тих самих догађаја. Празновање, такође, подразумева лични сукрет са празнованим – ми славећи празнике Пресвете Ђеве, Њу срећемо и као девојчицу у наручју мајке Ане, и као девојку пред којом стоји Архангел Гаврило и као Мајку Живота на са-мртничкој постели – а да за све то време стојимо под Њеним материнским покровом и бивамо закриљени Њеним мајчинских молитвама.

Црква Христова празнује Његову Пресвету Мајку на разне начине и различитим поводима. Сва три богослужбена круга којима се молимо – дневни, седмични и годишњи испуњена су песмама, молитвама и службама Богородици. Њој су упућене

молитве Повечерја, Њој се узносе тропари малих и великих Часова; Њени су канони, богородичини и крстобогородичини Октоиха, Њени догматици, Њој је упућен молитвени вапај на kraju сваке велике и мале јектеније. Њој су посвећени и посебни празници који обележавају успомену на догађаје из живота Пресвете Богородице као и на све оно што се везује за Њено име – покров, полагање појаса, Њене чудотворне иконе у целом православном свету. Сви су Богородични празници непокретни, сви су дубоко укорењени у историју, свештена факта, непобитне чињенице. Љубав према Богородици и молитвено поштовање прелива се из храмовне побожности у личну домаћу, келејну назовимо је како желимо – свакако само не приватном – побожност. Богородици се молимо речима молитвеника, на бројанице и вапајима срца.

Но, вратимо се нашој основној теми. Празновање Пресвете Богородице на нивоу годишњег

Пресвета Богородица Млекопитательница,
светогорска икона (фото: Ђакон Драган С. Танасијевић)

богослужбеног круга организовано је кроз читав низ Њених празника. Неки од тих празника припадају категорији *великих* *празника*. У ту групу спадају Мала Госпојина, Ваведење, Благовести, Сретење и Велика Госпојина.

Малу Госпојину или Рођење Пресвете Богородице, Црква прославља 8 септембра. Рађање будуће Богомајке из сусрета две лозе – царске, Давидове, по оцу Јоакиму и свештеничке, Аронове, по мајци Ани, представља начином до којег је до њега дошло – зачећем у дубокој старости, својеврстан увод у натприродно, безмужно, зачеће Пресвете Богородице.

городице и Приснодјеве Марије. То, као једну од основних тема овог празника истичу и тропар претпразништва и кондак празника, рекавши да *нейлодност рађа Богородицу*.

Треба рећи и то да Црква поред дана у који се Богородица родила прославља и дан у који је зачета празником **Зачећа свете Ане**, који се слави 9. децембра.

Другог дана Мале Госпојине прослављамо Свете Богородитеље Јоакима и Ану. Овде се показује једно *правило* *празновања*, један принцип ко коме је састављена, компонована црквена богослужбена година, а он се састоји у томе да се дру-

гог дана неког великог празника прослављају актери који су у њему учествовали, који су, на неки начин, до њега довели. Тако другог дана Божића прослављамо Пресвету Богомајку, Богојављења – Светог Крститеља, Сретења – Светог Симеона Богопримца итд. Овде нам се открива велика тајна Божијег деловања у историји – Бог увек позива к себи, тражи, покреће, мотивише, надахњује људска бића да му буду слободни сарадници. Управо тајна сарадње, садејства, узајамног односа Бога и људи открива се у овом хеортолошком принципу.

Ваведење, увођење у Храм Пресвете Богородице прослављамо 21. новембра, и овај празник увек пада у време Божићног поста. Богословску поруку овог празника на посебно дубок начин доноси кондак празника у коме певамо да се Богородица, која је храм *Силасов... данас уводи у Дом Господњи...* Овде се сусрећу две концепције храмовске побожности и поставља граница између два Завета, Старог и Новог, која ће раздвајати два различита начина доживљавања сакралног простора. По једном, старијем – по коме је конципирана већина светских религија, тачније оне које имају форме храмовске побожности, Бог обитава у одређеном простору, био он саздан или несаздан, и тај простор је својеврstan дом Божији. По другом, новијем, који доноси хришћанство, Бог свој храм више не саздава на првом месту од камена, него и од људског тела. Сада живо камење храма Очевог – хришћани, по речима Светог Игњатија Антиохијског, граде и сачињавају дом за Њега. Ово је наравно могуће захваљујући Телу Христовом, које је тај нови храм, али и телу Богородице које је омогућило да дође до Тела Христовог те је оно, самим тим, на један специфичан начин, Његов, Христов Храм.

(наставак у следећем броју)

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Поглавари овога века (1Кор. 2, 8)

гр Предраг Драшкошић

У 1. посланици Коринћанима 2, 6–8 Апостол Павле пише: „А мудрост љоворимо међу савршенима, али не мудрост овога века, нити пољавара овога века који су пролазни, него љоворимо мудрост Божију у тајни скривену, коју предодреди Бог пре свих векова за славу нашу, коју ниједан од пољавара овога века није познао, јер да су је познали не би Господ славе раздели“. Ко су „пољавари овога века“ у наведеном тексту?

„Поглавари овога века“ који нису препознали мудрост Божију и сходно томе су распели Господа славе разумевани су у историји тумачења 1. посланице Коринћанима на различите начине. Приликом тумачења 1Кор. 2, 6–8 углавном срећу два различита сагледавања израза „поглавари овога века“. Једно тумачење сматра да су „поглавари овога века“ демонске силе које својим деловањем доводе до смрти Господа славе на крсту. Друго тумачење сматра да „поглавари овога века“ нису демонске силе, већ да се ради о политичким ауторитетима, о земаљским властима које нису препознале мудрост Божију у Исусу из Назарета, те су „Господа славе“ распели. Оба тумачења темеље се на низу аргументата, како из посланица Апостола Павла, тако и из терминологије других списка канона Новога Завета.

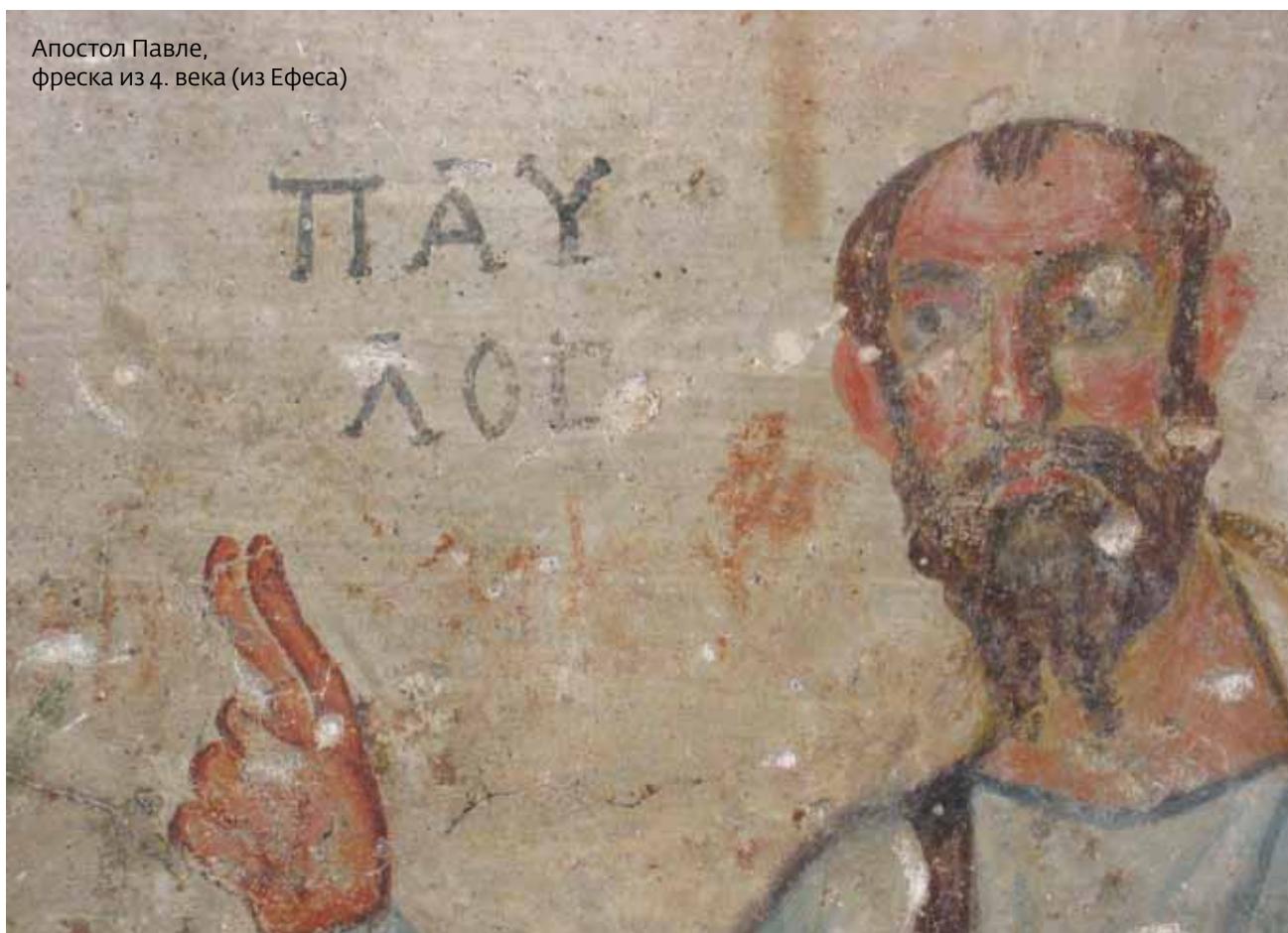
Поглавари овога века као зли духови

У прошlostи је доминирало тумачење које је у изразу „поглавари овога века“ видело зле духове. Овај тумачење среће се врло рано, на пример код Маркиона и Оригена. Заступници овог тумачења позивају се на убичајене представе о злим дусима које се могу срести код Апостола Павла и у другим новозаветним списима. Наиме, Апостол сатану назива „богом овога века“ (2Кор. 4, 4), док га Еванђелист Јован, на пример, карактерише као „поглавара овога света“ (Јн. 12, 31; 14, 30; 16, 11). Када се у посланици Колошанима говори о „поглаварствима и властима“ (Кол. 2, 15) у виду се имају демонске силе (уп. такође Еф. 6, 12). У овом контексту схваћен израз из 1Кор. 2, 8 односио би се на зле духове, демонске силе које не препознају мудрост Божију и доприносе крсној смрти Исуса Христа.

Поглавари као световне власти

Против оваквог тумачења наведе се углавном следећи аргументи: 1) Апостол Павле, поред 1Кор. 2, 6–8 користи израз „поглавари“ (ἄρχοντες) у Рим. 13, 3, где се овај израз недвосмислено односи на световне власти: „Јер поглавари нису страх за добро дело, него за зло“: 2) Множина „поглавари“ (ἄρχοντες) је у грчком језику израз којим се убичајено ословљавају политички владари. Употреба појма у овом смислу може се срести и у новозаветним текстовима (Јн. 3, 1; Дап. 3, 17; Откр. 1, 5). Сваки пут када је појам у множини он се односи на политичке власти. Када се у Новом Завету овај израз употребљава у једнини (ἄρχων) онда се евидентно односи на сатану (Мк. 3, 22; Мт. 9, 34; Лк. 11, 15; Јн. 12, 31; 14, 30; 16, 11); 3) Апостол Павле ни на једном другом месту не тврди да су невидљиве демон-

Апостол Павле,
фреска из 4. века (из Ефеса)

ске силе одговорне за Христову смрт на крсту (изузетак предстаља евентуално Кол. 2, 14–15): „... на тај начин што је избрисао обvezницу која је својим прописима била против нас и уклонио је приковавши је на крст. Он је разоружао поглаварства и власти, јавно их осрамотио и победио их на њему“); 4) Већина црквених отаца, на пример Свети Јован Златоуст и Северијан из Габале, тумаче Павлов израз „поглавари овога века“ тако да се односи на политичке владаре; 5) У Делима апостолским 3, 17 налази се паралела блиска 1Кор. 2, 6: „И сад браћо, знам да сте то учинили из незнაња – као и ваши поглавари“; уп. такође Дап. 13, 27: „Јер Јерусалимљани и њихови поглавари не препознаше овога Исуса, него га осудише ...“ У оба случаја реч је о политичким властима, о поглаварима који не препознају Божије дело у Исусу. Коначно, на формирање ове теолошке традиције вероватно је утицало ново читање Пс. 2

код хришћанских заједница: „Ти си Духом Светим рекао, устима слуге свога Давида: Зашто се буне многобошки, и зашто народи смишљају залудне ствари? Дигоше се цареви земаљски и поглавари се удружише против Господа и Помазаника његова“ (Дап. 4, 25–26).

Поглавари овога века – добро или зло?

Ако се друго тумачење прихвати као вероватније, поставља се питање: како то да Апостол са једне стране „поглаваре овога света“, дакле политичке власти, сматра одговорним за непрепознавање мудрости Божије у Господу Исусу Христу и одговорним за смрт „Господа славе“ (1Кор. 2, 8), док са друге стране у 13. глави Посланице Римљанима тврди да су политичке власти од Бога, израз божјанског поретка (Рим. 13, 1–7)? Могући оговор на ово питање је да у два наведена случаја Апостол Павле има у виду две историјски

конкретне пројаве политичке власти, односно два могућа односа према мудрости Божијој пројављеној у личности Господа Христа и Његовом Еванђељу. У 1Кор. 2, 8 Апостол има у виду историјски конкретне римске власти и јудејске религијско-политичке ауторитете, око 30. године после Христа, који у Исусу из Назарета нису препознали мудрост Божију: „коју ниједан од поглавара овога века није познао“. Они су одговорни за смрт Господњу на крсту. С друге стране, „поглаварства“, која хришћани у Риму треба да поштују, су такође историјски конкретне политичке власти неколико десетија касније које не стоје на путу Еванђељу. Те власти не могу бити одговорне за нечија зла дела, већ су ту да их спречавају и кажњавају. Тако, Апостол Павле не нуди неко опште „учење“ или генерални „став“ према политичким властима уопште, већ њихову улогу процењује аналогно њиховом односу према мудрости Божијој.

Старозаветна историја спасења

Вера као ослобођење од идолатријског ропства

(други део)

Јован Блаћевић

*И шта још да вам кажем? Не би ми, наиме, доспјало времена,
кад бих старао причати о ... Вараку и Самсону, Давиду и Самуилу који вером
... победише царства... у боју ојачаше, ...*

Јеврејима 11, 24–25

После Гедеона, чији пример показује да је рат против идолопоклонства оно на шта смо и ми као хришћани позвани, у Химни вере место су нашли и други великанси Израиљеви.

Варак

Варак је био војни командант израиљске војске у устанку против хананског војсковође Сисаре (Суд. 4, 4–16). Његова величанствена победа прослављена је у Девориној јесми, снажној ратној химни која се убраја у најстарије поетске исказе библијског предања (Суд. 5, 1–31). Писац Химне вере, у складу са каснијим јудејским и хришћанским предањем, дело Варака и Деворе препознаје као жртву прихваћену од Господа, а самог Варака као великана вере (види Tg. Ps.-J. Пнз. 34, 1–2; post. Const. 7.37.2). Тиме се наставља нит разумевања рата против непријатеља Израиља као свештеног чина.

Самсон

Самсон је био неуобичајено снажан ратник и вероватно најпознатија личност Књиге о Судијама. Његово рођење повезано је са ангелообразном теофанијом којом је најављена величанственост дела које је требало да изврши за свој народ као *ратник-назиреј, учесник нарочиштој савеза* са Јахвеом и носилац Јахвеовог Духа (Суд. 13, 24; 14, 6.19; 15, 14 уп. Суд. 15, 18; 16, 17.28). Касније предање у Самсоновом делу види искључење сина Манојевој (Tg. Neof. Пост. 49, 18; уп. g. Ps.-J. Пнз. 34, 1), а ранохришћански аутори о истом говоре као о жртви коју је Бог прихватио (Apost. Const. 7.37.1). Самсон је био у сукобу са Филистимцима, *народима са мора, који су у Ханан доселили највероватније са Крита* у време када су се и израиљска племена борила да се насеље у Одеђаној земљи. Филистимци су били у значајној предности јер су познавали тајну то-

пљена и обраде гвожђа и имали су јаче оружја. Они су били главни противници израиљских племена током више од два века, све до цара Давида који их је коначно поразио. Пре него се писац Химне вере окрене самом Давиду, у свој списак великане вере уврстиће још једног Судију, Јефтаја.

Јефтај

Јефтај је у Старом Завету прослављен као велики ратник. Он се, захваљујући војној способности, уздигао од презреног и одбаченог ванбрачног сина, преко вође хайдучке дружине, до ослободитеља трансјорданских племена Израиља (Суд. 10, 6 – 11, 32). Запамћен је и као човек који је био спреман да одржи савезну реч по сваку цену (Суд. 11, 29–39). Јефтај је био дубоко загледан у свештену историју свога народа. Из постојећих предања о Изласку и путовању ка Ханану црпео је уверење о божанској војству свог народа у про-

Пророк Самуило помазује Давида за цара Израиљевог, фреска из синагоге у Дура-Европосу (у Сирији), 3. век

шлости и садашњости, војствују које је једном заувек одредило позиције Израиљаца у односу на непријатељска племена Амонаца (Суд. 11, 14–27). Његове победе су запамћене у каснијем библијском и ванбиблијском предању Јudeја (1Сам. 12, 11; Тг. Ps.-J. Пнз. 34, 1) и раних хришћана који су и његово дело препознали као жртвену активност (*Apost. Const.* 7.37.2).

Давид и Самуило

Спомен Давида међу великанима вере је очекиван због његовог великог значаја у старозаветној историји, и богатом јудејско и хришћанској предању (Сир. 45, 25; 47, 2–11; 1Мак. 2, 15; 1Клим. 18, 1–17; уп. *Apost. Const.* 7.37.2). Истицање снаге Давидове вере је нит која спаја ранохришћанско, јудејско и старозаветно предање (1Клим. 18, 1; Сир. 47, 4–5; 1Сам. 17, 26.32.34–37.45–47). Давидово рано појављивање на војној и политичкој сцени историје древног Израиља повезано је са Самуилом. Самуил је био последњи међу судија Израиља (1Сам. 7, 15–17) и први вођа другачијег харизматског правца – раног пророчког покрета (1Сам. 3, 19–20; 10, 5.10–11; 19, 20; уп. Сир. 46, 13–20; Дап. 3, 24). Он је, заправо, био нова врста друштвено-поли-

тичког и, надасве, религијског харизмате, био је пророк. Аутор *Посланице Самуила* и спомиње као личност која је живела у времену великих друштвено-политичких и религијских промена и као личност која је својим деловањем и сама дала значајну улогу у тим променама. Помињањем Самуила аутор *Химне* поставља темељ не само за прелазак из друштвенног уређења племенске конфедерације у централистичку монархију, већ и темељ за увођење на сцену других неименованих пророка из чијих су живота узете сцене за наредни стих.

Пророчки покрет је имао више фаза, а пророци су имали различите облике деловања. У најранијем периоду пророци су деловали као путујуће групе харизмата окупљене око лидерске фигуре. Проучавали су свештене списе, памтили су усмена предања и објављивали вољу Божију коју су спознавали у екстатичком искуству (1Сам. 10, 5–7; 19, 23.24; 2Цар. 3, 15–20). Пророчке групе, свакако без јахвистичког предзнака, биле су познате и изван Израиља. У Израиљу су пророчке групе образоване у аскетске заједнице које су живеле у близини древних светилишта. Те заједнице су вероватно изнедриле неке од пророкова пиisaца чији су ученици бележили

Политички, Самуило је био последњи судија, харизматски лидер (који је можда неуспешно покушао да оснује управитељску династију (1Сам. 8, 2; уп. 1Сам. 2, 12–17.22). Уздизањем цара Саула, Самуилова световна власт је битно ограничена (1Сам. 7, 16; уп. 1Сам. 7, 2–15; 8, 4; 12, 1–6). То је за последицу имало лични сукоб који је пут ка успеху отворио трећој страни – Давиду, новом Самуиловом штићенику и помазанику. Религијски, Самуило је, такође, био личност чије је деловање имало преобразитељски карактер. У његовом деловању судијска власт све више губи политичко и добија религијско значење. Иако је инспирисао неке осветничке походе, сам Самуило није учествовао у ратовима. Судијску власт је приближио духовним сферама преузевши и неке аспекте свештеничке службе, иако се никада није званично прогласио свештеником.

и сакупљали поуке и поруке својих учитеља. Лидери заједница рано су постали дворски саветници (или дворских критичари), а покрет је имао значајну политичку снагу. Пророчки покрет је имао изразит јахвистички предзнак и његове вође су константно говориле против синкретистичке праксе Јевреја, што је чинио и Самуило у Миспи приликом жртвоприношења (1Сам. 7, 5–14 уп. Сир. 46, 16–18). То је представљало и својеврстан вековни позив на остваривање истинске слободе. Познији пророчки списи убедљиво сведоче о том позиву који је заправо био и најава ослобођења дарованог у Христу. Искуства старозаветних личности као својеврсно партиципирање у будућој слободи представља и аутор *Химне вере* у наставку свог текста.

— крај у следећем броју —

У сусрет јубилеју 1150 година од отпочињања мисије Св. Кирила и Методија међу Словенима

Путевима словенске духовности

(други део)

гр Ксенија Кончаревић

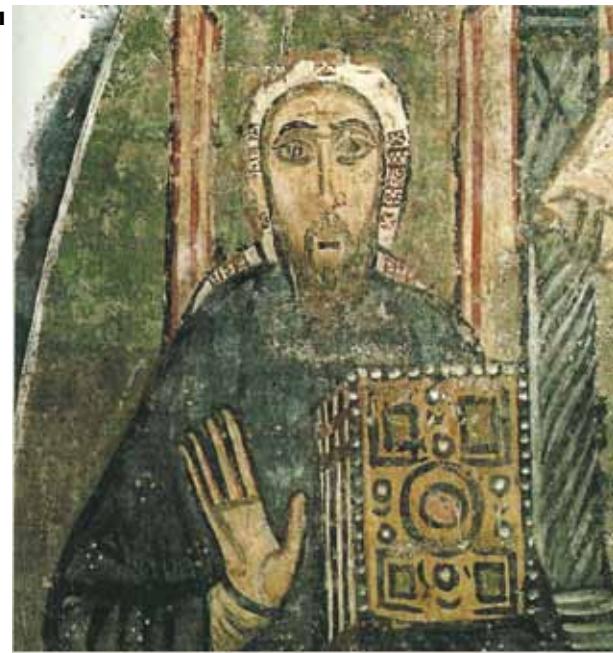
Проблем превођења богослужбених књига у периоду од неколико месеци, што такође изгледа као несавладив или врло тешко савладив задатак у сразмерно кратком времену, не постоји ако се има у виду да је морало бити преведено само оно што је било неопходно за прва богослужења на словенском језику, тј. ако је од почетка постојала идеја да процес превођења богослужбених књига почне у Византији, а да се заврши у Великој Моравској. Ако су Константин и Методије планирали да Свету Литургију (у почетку) служе само суботом и недељом, односно празником, онда је било довољно да преведу празнично Јеванђеље, уз могућност да су превели само најнеопходније делове празничног Јеванђеља, остављајући да превођење заврше у Великој Моравској. Ако су пак планирали да Литургију служе сваког дана од Васкрса до Педесетнице, а касније суботом и недељом, односно празником, онда им је било најхитније да преведу само оне делове кратког Апракосног Јеванђеља који се читају у те дате, опет остављајући да превођење целог Јеванђеља заврше у Великој Моравској. У ЖК XV и

ЖМ XV саопштава се да је процес превођења богослужбених књига настављен у Великој Моравској. Другим речима, неколико месеци преводилачког рада није био сувише кратак рок да се преведу само они делови Јеванђеља који ће бити читани на Светој Литургији на Васкрс и првих недеља или месеци по Васкрсу. Слично је морало бити и са превођењем других богослужбених књига.

Мисија коју је цар Михаило III поверио Константину и Методију налагала је да се све добро испланира, а да се импровизације сведу на минимум. Тај план је морао обухватити избор књига које ће бити преведене пре поласка у Велику Моравску, начин на који ће бити превођене, словенски говор на који ће бити преведене, време поласка на пут, избор пута, начина и трајања путовања, избор књига које ће бити преведене у путу или, вероватније, пошто се стигне на одредиште, а поред осталог, и свакако не на последњем месту, део тога плана морало је бити одређивање дана када ће први пут у богослужењу бити употребљен словенски језик. Тај је чин, било је свима јасно, био од посебне важно-

сти, тај дан није могао бити било који дан, па је зато природно претпоставити да се планирало да то буде дан који је иначе за Цркву од посебне важности. Као што је у културној, тачније духовној историји Словена увођење словенског језика у богослужење догађај од посебног, ако не и највећег значаја, чега је Константин несумњиво био свестан, тако је у годишњем циклусу дана и празника који се у хришћанској Цркви признају Васкрс највећи празник. Планирање да се та два догађаја повежу чини се врло логичним, утолико пре што су Браћа са сарадницима путовала у Велику Моравску током Великог поста и стигла на одредиште по свој прилици уочи Васкрса 864. године.

Иако је великоморавски кнез Растислав тражио од Византије епископа (фактички – поглавара Цркве у Великој Моравској који не би био потчињен Архиепископији у Салцбургу), том делу његове молбе није удовољено. Тешко да се у Византији нису могли наћи епископи који бар донекле знају словенски језик. Пре ће бити да је на византијском двору процењено да би слање епископа из Византије

1. Св. Кирило, фреска у базилици Св. Климента у Риму (IX в.)

2. Император шаље Св. Кирила, фреска у базилици Св. Климента у Риму (IX в.)

на подручје Источнофраначке краљевине, у којем је на ширењу хришћанства, али и политичког утицаја те краљевине, увекико радило свештенство које је било под црквеном управом Рима (одн. епископије у граду Пасау и Архиепископије у Салцбургу), врло вероватно било схваћено као политички изазов, и да је могло довести до унутарцрквених и међудржавних проблема, које је упутније било избећи. Зато се изашло у сусрет оном делу молбе кнеза Растислава којим се тражи учитељ који би помогао да се Словенима у Великој Моравској хришћанство приближи на словенском језику. То је био гест добре воље византијског цара у односу на молбу великоморавског кнеза. Тада је ишао у прилог изградњи добрих политичких односа између Византије и Велике Моравске, а отварао је могућност трајнијег византијског присуства у Великој Моравској у облику и обиму који не би био отворено изазован за Рим и за немачке феудалце и свештенство у суседству Велике Моравске. Било је основано претпоставити да ће Словени из Велике Моравске, пошто добију теолошко и фи-

колошко образовање потребно за свештеничку службу, лакше добити од Рима рукоположење и право да богослуже (и) на словенском језику.

Ту претпоставку потврђује даљи развој догађаја: Словенска браћа одлазе у Рим, своје поштовање папи исказују и моштима Св. Климента које му дарују, убедљиво образлажу папи, а и својим опонентима, потребу ширења и учвршћивања хришћанства и на словенском језику, Методије је рукоположен за свештеника, а касније и хиротонисан за архиепископа панонског, а неки њихови ученици добијају статус свештеника и ђакона. Добро започето формирање црквене организације са словенским кадром у Великој Моравској прекинули су познати политички догађаји неповољни за потпуно остварење тог дела великоморавске мисије Солунске браће.

Премда према житијима у којима се тај догађај помиње кнез Растилав није експлицитно тражио помоћ ради увођења богослужења на словенском језику, сасвим је јасно да богослужење има, поред других, и едукативну функцију, што је морало бити чврсто ослоњено

на канонски текст, тј. на богослужбене књиге, које је могло превести само за тај задатак врло меродавно лице, а Константин је то сасвим сигурно био. Просвећивање неписмених верника о хришћанској вери се најделотворније остварује кроз богослужење (укључујући проповед) на њима разумљивом језику; богослужење се ослања на богослужбене књиге, а њима је основ у писму, које је, дакле, требало створити. Према томе, увођење словенског језика у богослужење било је у потпуности у функцији главног циља великоморавске мисије Солунске браће. Добро је познато да су Солунска браћа тај циљ у Великој Моравској за неко време и остварила, уз знатне тешкоће, а да ће семе које су они посејали у Великој Моравској дати обилне плодове широм словенског света. Познато је такође како се и када мисија Солунске браће завршила после Методијеве смрти и после прогона њихових ученика, након чега се у Великој Моравској опет за дugo времена богослужило само на латинском језику.

(наставак у следећем броју)

Вера и одговорност у добу богоостављености

Блаје Пантелић

„... сви добри људи који умеју да воле, који стварају и служе, на својствен се начин односе један према другоме: они лако препознају једни друге и брзо осећају узајамно поверење, тако да делају заједнички, сарађујући. Они се сплићу у једну живу тканину која их све обухвата; они се труде да рашире ту тканину, да је ојачају и, самим тим, искрено и верно послуже делу Бога на земљи. Заша ли по чему они препознају један другога? – По осећању велике одговорности.“

Иван Иљин¹

Пролог

Одговорност је једно од основних манифестних одређења савремене цивилизације. Непрестано се са свих страна апелује на одговорност, која се односи на све и свашта; захтева се одговорност према себи и другима (прецима, савременицима или потомцима), према животној средини, цивилизацијским вредностима, људским правима... (списак иде у неноглед). Међутим, основни закон који регулише међуљудске односе у савременом добу ипак је, како ми се чини, одређен са две максиме – „човек је човеку вук“ (латинска изрека коју је афирмисао Томас Хобс) и „човек је човеку пролазник“ (Иван Иљин) – које (нелицемерну истинску) одговорност чине немогућом; оба принципа – и антагонизам и индиферентност – по дефиницији негирају одговорност. У тим условима је очекивано и „природно“ да појединци на истакнутим друштвеним, културним, политичким или црквеним

позицијама „преузимају“ одговорност без последица; реч је о номиналној одговорности која, наравно, нема никаквог смисла. Поред само номиналног (не)преузимања одговорности постоји још један, далеко опаснији, начин елиминисања одговорности, а који је у функцији „растерећења“ егзистенције индивидуе; реч је о „пребацивању“ одговорности како на другог (тј. другог) тако и на неке спољашње околности (тј. историјске прилике).

Овде ћемо се бавити само потоњим негирањем (одн. пребацивањем) одговорности; размотрићемо конкретно начин на који се то одвија у животу (хришћанских) верника. Покушаћемо да расветлим однос вере и одговорности, тј. да дођемо до најадекватнијег начина на који би аутентична одговорност требало да се пројављује у животу хришћана.

1.

Скидање одговорности са себе често се реализује позива-

њем на историјске условљености. Међутим, заборавља се да историју ипак и упркос свему чини делатност појединача. Ја сам тај који усмеравам повесни ток, нисам (тј. не треба да будем) дављеник у времену. „Није човек у времену, него време у човеку“ (Н. Берђајев). Слободна и самосвесна личност мора да буде власник историје, а никако обратно. Дакле: „сав историјски процес треба схватити не као мени туђ, против којег се ја борим, не као нешто мени натурено, нешто што ме притиска, заробљава, против чега се ја буним и у својој делатности и у своме сазнању, јер тако се може ићи само у зјапећу празнину и несагледиви бездан који се отвара и у историји и у самом човеку.“²

Сва трагичност савременог света јесте у томе што је колектив поробио појединца, што је историја поразила личност... У томе је и историјски пораз хришћанства, јер је тиме у ствари негиран *персонализам* који је кључни допринос хришћанске

„револуције“ у историји света. Слободна личност, дакле, мора да ствара историју, а не да је историја деградира и од ње прави маску. Слободан и самосвестан човек не сме да постане део масе, да постане историјски материјал. Берђајев је с правом говорио о процесу дехуманизације који је довео до тога да данас „човек не само да више није највиша вредност, већ он није више никаква вредност“.³ Мора се што пре схватити чињеница да су историја и личност у организованој вези, али вези у којој примат има личност. „У судбини човечанства морамо да препознамо своју рођену судбину, а у својој судбини морамо да препознамо историјску судбину.“⁴ Једини пут је, дакле, превизмање, а не пребацивање одговорности од стране сваког појединца за сву ону догађајност коју називамо историјом.

2.

Поред пребацивања одговорности на историјске (не)прелике, у религијском животу се веома често она пребације и на Онога или оно у шта се верује. Антрополозима и религиологима је одавно већ познато да „веровање у неку вишу силу, оличену у божanstву или Богу, у судбину или творца, дајући смисао човековом понашању смањује његову одговорност“ [подвукao Бл. П.]. Сматрајући да неко други брине о њему у свету у којем је све уређено, одређено и предодређено вишом вољом или промишљу, човек са више одважности и мање страха чини одлучне и рискантне кораке.⁵ Такав нетрезвени приступ вери у кризним моментима обично резултира њеним дегенерисањем, које се понајчешће манифестије или разочарењем у онога или оно у која се или у шта се (нетрезвени) верник поуздао или, као друга крајност, долази до верског фа-

Дитрих Бонхефер (1906–1945), фотографија из 30-их година 20. века

натизма који за последицу има егзистенцијалну пасивност (зилотског типа), али не ретко и до религијског фундаментализма (чија је максима: „Ако има Бога све је дозвољено“ [Жак Лакан]; одн. „мени је све дозвољено јер сам ја оруђе воље Божије“).

Хришћански богослов Дитрих Бонхефер, који је као заточеник

убијен од стране нациста пред крај Другог светског рата, понајбоље је схватао шта доиста значи *бити одговоран* управо у једној озбиљној егзистенцијалној кризи. Други светски рат је школски пример кризе аутентичне егзистенције човека у којој се, као по правилу, кривица за све патње сваљује на Бога. ➔

Често се у тим периодима кавак је нпр. био период поменутог Другог светског рата, када се човек претвара у звер, могу чути питања: „Ако постоји праведни Бог, како је овако нешто могуће?“; „Ако има доброга Бога, откуд вешала или гасне коморе за децу у нацистичким логорима?“; „Зашто трагедија није спречена Његовом интервенцијом?“; и сл. Од првих људи до данас понајчешће се Богу суди за сва злодела која чини човек. Тако је, вальда, најбезболније... Но, нећемо се сада упуштати у разматрање теодикеје. Желимо да подсетимо на пример Бонхефера, који се у тим кризним тренуцима показао као трезвен и одговоран хришћанин.

Дитрих Бонхефер је, наиме, позвао *човека* (а не, дакле, Бога!) на одговорност. Штавише, отишао је и корак даље. У једном од сачуваних писама (од 16. VII 1944. г.) из затвора навео је да данашњи човек, имајући у виду дотадашња кретања како у теорији (философија, право, политика, наука, итд.) тако и у историјским збивањима, мора да живи са претпоставком да Бог не постоји: „Ми не можемо бити поштени а да не спознамо да морамо живети у свету – *est Deus non daretur*“.⁶ Консеквентца становишта Дитриха Бонхефера није принцип – „ако Бога нема све је дозвољено“, и стога сам слободан да чиним шта год ми је волја, већ управо супротно: *ако Бога нема сва одговорност је на мени*.

Избегавајући криптомонофизитизам, који се јавља код верника који се слепо уздају у Бога избегавајући личну одговорност, Бонхефер оваквим ставом може да доведе до криптонесторијанизма, тј. радикалног раздавања људског од божанског. Међутим, уколико узмемо његов опус у целини видимо да за тако нешто једноставно нема простора (навођење свих тих места из његових текстова је, свакако, сада немогуће).

Треба додати да се, по Бонхеферовом уверењу, горе поменута спознаја догађа управо *пре* Богом. Штавише, он сматра да нас „сам Бог приморава на ту спознају. Тако нас наша зрелост води до истинске спознаје нашег положаја пред Богом. Бог нам даје до знања да морамо живети као они који кроз живот пролазе без Бога. Бог који је с намајесте Бог који нас напушта (Мк. 15, 34)! (...) Пред Богом и са Богом ми живимо без Бога.“⁷ Јер је наш Бог Онај који је „допустио да га потисну из света на крст“⁸ Бог који је „немоћан и слаб у свету“.⁹ Мада, позивајући се на Mt. 8, 17 где је, како каже, „сасвим јасно да Христос не помаже снагом своје свемоћи, него снагом своје слабости, своје патње“¹⁰ Бонхефер закључује да је „Он управо на тај начин и једино тако међу нама и помаже нам“.¹¹ У томе овај немачки богослов види суштинску разлику између хришћанства и свих других религија. Док је у осталим религијама човек упућен на Божију свемоћ у свету, Свето Писмо упућује човека на Божију немоћ и патњу – „само Бог који трпи може помоћи“.¹² Што би значило да хришћански Бог није неки равнодушни трансцендентални Апсолут који одређује судбину света, него Онај који је одговоран за историју и стога у њу улази, и учествује у агонији људи, пати, трпи... судбина Његове творевине постаје и Његова судбина. Но, то је огромна тема, те је сада морамо оставити по страни за неку другу прилику.

Додајмо да је и Николај Берђајев попут Дитриха Бонхефера, пар деценија пре него што је Бонхефер саставио своје чуvenо писмо, говорио да живот савременог човека подразумева богоостављеност, одн. подразумева чињеницу да је сва одговорност управо на њему. Берђајев је сматрао да савремени човек мора да се окрене себи и унутар себе пронађе оно што очекује да ће

добити „од споља“. У својој чувеној књизи *Смисао стваралашива* (1916), Николај Александровић (готово пророчки) говори:

„У животу човечанства долазе времена када оно мора само себи помоћи, поставши свесно да недостатак трансцендентне помоћи није беспомоћност, јер ће бескрајну иманентну помоћ човек пронаћи самом себи, ако се усуди да у себи стваралачким чином открије све снаге Бога и света, истинског света (= космоса – Бл. П.), слободног од света привида.“¹³

Потребно је, дакле, да човек у себи открије Бога. А да је Берђајев у праву говоре нам и речи самога Господа:

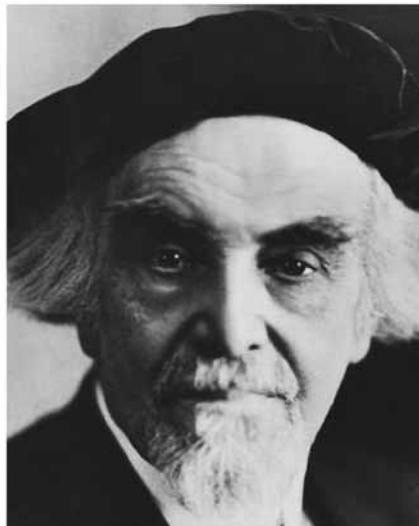
„... ја вам истину говорим: *боље је за вас да ја одем*, јер ако ја не одем, Утешитељ неће доћи к вама...“ (Јн. 16, 7).

Христос одлази, али нам шаље Утешитеља (тј. Бога Духа Светога), а ми морамо да се вратимо сами себи како бисмо га управо ту – у нама самима – открили и, у синергији с Њим, преузели на себе сву одговорност за поступке које чинимо. Не могу сада а да се не сетим и Св. Августина, тј. оног раскорака о коме је говорио у десетој књизи својих *Исповести*: „Ето, Ти си био у мени, а ја изван себе... Ти си био са мном, а ја нисам био с Тобом.“¹⁴ Из ове перспективе није, дакле, могуће говорити о богоостављености, него искључиво о са-моотуђењу човека.

Познање (или прецизније: самопознање) да је човек *одговорно* биће почиње радном хипотезом да Бога нема и да смо сами одговорни за све што чинимо, а завршава се открићем Бога у себи и подизањем одговорности на највиши ниво. Тада се све чини са пуном свешћу да је Бог са нама (не заборавимо, једно од Његових Имена је „Емануил“) и да је саучесник у свему ономе што чинимо.

Познати руски религијски философ Иван Иљин је с правом сматрао да је „одговорност

Николај
Александрович
Берђајев
(1874–1948)

човека у крајњој линији увек одговорност пред Богом¹⁵. Међутим, потребно је отићи и крак даље. Човек је одговоран не само *пред* Богом него и *за* Бога, јер је управо он изабран (створен) од Њега да управља светом, који (и човек и свет) постоје управо зато што их Он, упркос свему, жели; све створено постоји као отеловљење љубави Божије, а човеку је (као слободном и умном бићу) даривана нарочита улога која подразумева одговорност за сву творевину, али и за Творца. Јер је он тај који је „делегиран“ од стране Њега да управља Његовим делом. Значајна је констатација Никодима Агиорита да је највећа трагедија греха у томе што се и Бог, као онај ко одржава грешника у животу док он чини грех, увучен у зло.

Епилог

Уколико је човек истински слободна личност биће и одговоран. Слобода, која је пре свега пројава човека као иконе Божије (одн. она је предуслов како би човека као богоустановљено биће остварио аутентичну егзистенцију), нужан је предуслов одговорности. И управо се на томе мора непрестано инсистирати. Личност ослобођена нужно-

сти историјских прилика и притисака (свих) ауторитета биће одговорна. У супротном бориће се против свега што га „угрожава“ или ће бити пасивни роб који не живи већ преживљава.

Бити одговоран значи бити човек. Односно: бити хришћанин, значи бити одговоран. У хришћанству се поред одговорности за себе инсистира и на *одговорносћи за друге*, па чак, као што је општепознато, и ако се ради о непријатељима. У томе је хришћанство надјуридично...

Сетимо се, на крају, и генијалног берђајевљевског обрата којим се надилази морална свест. По његовим речима: „Морална свест је почела од Божијег питања Каину: ‘Где је твој брат Авель?’ А она ће се завршити другим Божијим питањем: ‘Авеље, где је твој брат Каин?’¹⁶ То друго питање се непрестано поставља хришћанима. Од њих се очекује не само одговорност за себе него и за другога. Штавише, одговорност за себе, у хришћанству, нужно подразумева и одговорност за другог. Човек, дакле, није само одговоран *пред* другим него и *за* другог. Како бити одговоран за другога? – Верујем да је почетак у нелицемерној љубави...

Ако у томе успемо – да будемо одговорни и за себе и за дру-

тога – резултат ће бити негирање на почетку поменутих принципа (антагонизма и индиферентности) који данас одређују међуљудске односе, и тада ће егзистенција у овом свету бити оно што треба да буде – ход ка Царству Божијем.

Напомене:

1 Иван А. Иљин, *Заделан у животу*, прев. Владимир Јагличић, Бернар, Стари Бановци – Београд 2010, стр. 134–135.

2 Николај Берђајев, *Смисао историје*, прев. Милић Мајсторовић, Бrimo, Београд 2002, стр. 17.

3 Николај Берђајев, *Судбина човека у савременом свету*, прев. Владимир Меденица, Логос, Београд 2006, стр. 17.

4 Николај Берђајев, *Смисао историје*, прев. Милић Мајсторовић, Бrimo, Београд 2002, стр. 17.

5 Бојан Јовановић, „Невидљиве нити смисла“, у: *Иђање с ништа-вилом*, Службени Гласник, Београд 2011, стр. 35.

6 Dietrich Bonhoeffer, *Otpor i predanje*, prev. Tomislav Ivančić, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1993, str. 161.

7 Ibid.

8 Ibid.

9 Ibid.

10 Ibid.

11 Ibid.

12 Dietrich Bonhoeffer, *Otpor i predanje*, prev. Tomislav Ivančić, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1993, str. 161–162.

13 Николај Берђајев, *Смисао саваралаштва*, прев. Н. Ковачевић, Бrimo, Београд 2001, стр. 7.

14 Sv. Aurelije Augustin, *Ispovijesti*, prev. Stjepan Hosu, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1973, str. 230–231.

15 Иван Иљин, „О осећању одговорности“, у: *Бела идеја*, прев. Марија и Бранислав Марковић, Логос, Београд 2011, стр. 95.

16 Упор. Николај Берђајев, *О човековом позвању*, прев. Миријана Грубић, Zepter Book World, Београд 2000, стр. 301.

Сведочење хришћана у савременом свету

Асоцијација православних хришћанских миротворца

Владимир Марјановић

А плод правде у миру сије се онима који мир граде. (Јак. 3, 18)

Организације за мировни рад, помирење, ненасилно решавање спорова најчешће су секуларног карактера, али могу бити и верски засноване. Познате хришћанске мировне организације су *Друштво помирења* (настало у периоду Првог светског рата, које сачињавају мировне групе и појединци из различитих цркава и конфесија), *Pax Christi* (која делује у оквиру Римокатоличке цркве, настала иницијативом за помирење Немачке и Француске после Другог светског рата), затим *Католички раднички покрет* из САД, *Англиканско пацифистичко друштво* итд. Велики број свештеника и верских активиста – попут Мартина Лутера Кинга, Томаса Мертона, Дороти Деј – били су посвећени идеји ненасиља и мировном активизму. У Православној Цркви такође постоји организација посвећена мировном раду и истраживању односа рата и мира у православној традицији. Реч је о *Православном братству мира*.

Настанак

Прва иницијатива за формирање братства покренута је шездесетих година прошлог века у

САД, током Вијетнамског рата. Покретачку идеју за оснивање имала је песникиња и писац Маргита Платов, једна од малобројних православних верница ангажованих у *Друштву помирења*. *Православно братство мира* требало је да делује у оквиру те организације. Идеја није заживела бој негативног односа тадашње црквене средине према праву на приговору савест тј. принципијелном одбијању да се учешћа рату и војној служби. И реч „мир“ у време Хладног рата често је коришћена у совјетској политичкој пропаганди, па је у САД понекад имала негативну конотацију.

Током осамдесетих година уследио је други, успешан покушај формирања *Православној братству мира*. Тада је на иницијативу професора Џима Ларика, дугогодишњег мировног активисте Џима Фореста и Маргите Платов покренут и часопис *The Occasional Paper*, који је омогућио преписку људи заинтересованих за мировни рад.

Један од првих задатака *Православној братству мира* било је формирање саветодавног одбора, у који би поред осталих ушли и епископи и свештеници. Епископ Калистос Вер био је један од пр-

вих архијереја који је приступио саветодавном одбору. Свештеник Сергеј Овсијаников је као приоритет рада *братства* одредио теолошка истраживања, издавање публикација, формирање регионалних и локалних огранака *Православној братству мира*, практичну помоћ угроженима. *Православно братство мира* је организовало и бројне конференције у САД и Европи, посвећене односу православља према проблемима рата, мира, национализма итд. Назив часописа *The Occasional Paper* је промењен у *In Communion* (1995) и под тим именом часопис постоји и данас.

Седиште *Братства* је у Холандији, у граду Алкмару, али се највећи број активности одвија у САД. Огранци постоје и у Великој Британији и Канади, а чланова има и у Европи, Африци, Азији.

Мисија

Православно братство мира чине православни верници различитих националности и из различитих црквених јурисдикција, са циљем да примене миротворне принципе хришћанске вере у свакодневном животу али и на конфликтне ситуације:

„Трудимо се да елиминишемо насиље као средство решавања конфликата и трудимо се да као средства установимо преговоре и друге најразличитије облике ненасилне акције. Док наравно нико не може да буде сигуран да ће се изнаћи ненасилни одговор на сваку кризу која се појави, ми се молимо Богу да нам дâ снаге да пронађемо начине отпора злу који не подразумевају убијање других. Ми нудимо подршку онима чија савест води ка одбијању рата и који се против зла боре на ненасилне начине. Сматрамо да је то у складу са Јеванђељем и Светим Предањем“ (*Православно браћство мира – http://www.incommunion.org/2004/10/19/what-is-the-opf/*).

Православно браћство мира није политичка организација, нити даје подршку политичким партијама и политичарима. Када се говори о мировним питањима, неминовно се поставља питање пацифизма. Ова православна организација себе не профилише као пацифистичку, већ само као миротворну, сматрајући да је пацифизам више идеолошка конструкција, док се хришћански позив на мир темељи на Христовој поруци. Своје миротворство *Православно браћство мира* не заснива на учњима познатих активиста ненасиља попут Махатме Гандија или Мартина Лутера Кинга, већ на православној вери.

Православно браћство мира своје опредељење за заштиту светости живота сведочи не само противљењем рату, већ и противљењем абортусу. Зато је прекинута повезаност са *Друштвом помирења* због њиховог става према абортусу (1999. г.).

Позивајући се на примере из православног предања, *Православно браћство мира* начелно подржава „приговор савести“, као и све оне који се за њега определе, али не обавезује никога на апсолутно прихватање овог начина миротворног деловања.

Часопис

У поменутом часопису *In Communion* братство објављује текстове свештеника, теолога и лаика, посвећене многобројним актуелним темама, у вези са питањима рата и мира, екуменизма, милосрђа, кажњавања затвореника, (не)оправданости смртне казне, еутаназије и абортуса. Садржај часописа чине и одабрани одломци из житија светих, светоотачки текстови и студије настале на основу теолошких истраживања у вези са основном темом.

Организација

Председник братства је Ђакон Руске Православне Цркве у Холандији, Мајкл Бекер, потпредседник Хана Бос, а генерални секретари Џим и Ненси Форест. Поред Епископа диоклијског Калистоса Вера, у савету су и Архиепископ Тиране и целе Албаније Анастасије Јанулатос, о. Сергеј Овијаников, о. Томас Хопко, о. Хеики Хутунен, о. Џон Матусијак, мати Рафаила Вилкинсон и многи други.

Активности

Активности чланова *Браћства* су молитве за мир и за не-

пријатеље, пост, помоћ жртвама рата и социјално угроженима, учествовање у антиратним протестима и сл. Током рата на простору бивше Југославије појединачни чланови *Православног браћства мира* посећивали су и нашу земљу и сусретали се са представницима Српске Православне Цркве и појединачних невладиних организација. Учествовали су и на симпозијуму „Екуменски дијалог о помирењу“ (1996). За време бомбардовања (1999. г.) заузимали су се за Србију и учествовали у протестима против рата.

Једна од упечатљивих акција *Православног браћства мира* била је и *Пешација прошив рата у Ираку* (2003). Тадашњем америчком председнику Џорџу Бушу упућено је и писмо, апел за мир *Православног браћства мира* у Северној Америци, са потписима великог броја православних епископа, свештеника, монаха, теолога и верника. Током ратова у Авганистану, Грузији и на Близком истоку, *Православно браћство мира* такође је позивало на прекид сукоба, а његови чланови били су укључени у иницијативе за помирење и пружање помоћи.

Извори:

Интерент презентација *Православно браћство мира*:
<http://www.incommunion.org/>
<http://www.incommunion.org/2004/10/19/what-is-the-opf/>
<http://www.incommunion.org/2004/11/28/learning-to-be-peacemakers/>.

47. Мокрањчеви дани у Неготину

Неготин сваког септембра живи у знаку Стевана Мокрањца и његове музике. И ове године, верујемо уз бројне финансијске и организационе проблеме, успешно је реализован фестивал Мокрањчеви дани.

У периоду од 13. до 20. септембра 2012. године домаћа публика и бројни гости ужivalи су у изложбама, концертима и предавањима организованим у просторима Дома културе, Мокрањчевој родној кући, Музичком павиљону, Малој сцени Биоскопа Крајина, Цркви Свете Троице.

Предфестивалско вече 13. септембра обележено је изложбом *Арш Тура* у Музичком павиљону и наступом етно-групе *Врело* из Новог Сада у Дому културе.

У петак 14. септембра фестивал је свечано отворен у Мокрањчевој родној кући. Том приликом положено је цвеће испред композиторовог споменика. Уследили су: поздравна реч председника општине Неготин, беседа композиторке Исидоре Жебељан, проглашење отварања фестивала од стране министра културе и информисања Братислава Петко-

вића уз извођење *Шесће руковешти* Стевана Мокрањца (учесници натпевања хорова и неготински хорови: Хор Храма Свете Тројице, Хор Неготинске гимназије и хор МШ „Стеван Мокрањац“). Истог дана у 18 часова посетиоци су видели изложбу *Сава Шумановић – Први ушисак*, а затим у 19 часова слушали свечано натпевање хорова. У натпевању су учествовали хорови из Македоније (Хор *Горишнија*, Ђевђелија), Словеније (Хор *Постојна*, Постојна), Хрватске (Црквени хор *Mir*, Белишће), Србије (Хор *Тринити*, Београд, и *Нишки камерни хор*). Обавезна композиција била је *Приморски најјеви* Стевана Мокрањца. Певање учесника оцењивали су: Дарinka Матић Marović, диригент, Владимир Милић, диригент, Бранка Радовић, музиколог.

У суботу 15. септембра отворена је још једна изложба под називом *Eхо музике* (Дом културе). Истог дана у 20 часова наступио је хор *Салушарис* (Минск, Белорусија), а у 22 часа представио се *Београдски цез шарио*.

Међу бројним дешавањима која су обележила наредне дане

Фестивала издвајамо: извођење балета *Балада о месецу луталици* Душана Радића и *Собарева мешица* Милоја Милојевића (16. септембра), научну трибину о делу Стевана Мокрањца (17. септембра), наступ квартета Бродски из Лондона и групе музичара окупљених око Исидоре Жебељан (17. септембра), камерни концерт Романа Симовића –виолина и Валтера Делаханта – клавир (18. септембар), наступ ансамбла контрабаса Bass Chorus са транскрипцијама дела Стевана Мокрањца (19. септембар) и наступ *Новосадског Бић бенда*. Фестивал је затворен извођењем *Пасије Светог кнеза Лазара* у извођењу Хора и Симфонијског оркестра РТС-а под управом Бојана Суђића. Реч је о делу српског композитора Рајка Максимовића (1935) написаном за наратора, солисте, хор и оркестар. По извођењу *Пасије* Фестивал је свечано затворен завршном речју музиколога Бранке Радовић, вишегодишињег сарадника Мокрањчевих дана, и поздравном речју председника општине Неготин.

Милица Andrejević

Шест векова „Закона о рудницима“ Деспота Стефана Лазаревића

Вратих се у земљу своју и дођох у свој град Ново Брдо и сабра се сав сабор градски и поштражнице од њосподства ми да им учним закон о рудама што су имали за прве њосподе и свејопочивишеа ми њосподина родитеља кнеза Лазара, и њосподство ми се саветова са власником и затоведи да нађу 24 човека добра, од других места која руду имају, да им учним закон како је и раније било, који су вешти о рудама, и што учине, да донесу њосподству ми да им њосподство ми поштври да си и унагред држе... Тако учинише више речена 24 човека по наређењу њосподаревом...

Деспотова посвета (фрагмент)

Крајем јануара ове године навршило се шест столећа од Закона о рудницима који је рударима и житељима града Новог Брда издао деспот Стефан Лазаревић. Тако је записано и у његовом уводу: „Ваместе Некудиме, ва лете 6920 (1412), индиктиона 13, месеца генуарија 29“. (У месту Некудиму, у лето 1412, индикта 13, месеца јануара 29.) На позив деспота Стефана у месту Некудиму састао се рударски сабор – састављен од рударских стручњака доведених са стране, и они су донели текст, који је деспот Стефан својим потписом и печатом издигао на ниво закона. И како сам каже у посвети, по позиву сабора града Новог Брда, а према традицији својих предака.

Новобрдски рударски законик из 1412. године сачуван је као једини познати ћирилички препис овог Закона – у кодексу из треће четврти XVI века, из око 1580. године. Написан је на папиру, има 27 листова димензија 100x280 mm. Рукопис је у кожним корицама са преклопом као у турским рукописима, и чува се у Архиву САНУ са ознаком – Стара збирка број 465. Минијатура, на самом почетку, коју чини четири реда са по пет седећих фигура, представља вероватно рударски „судски колегиј“. Основни текст је писан мрким мастилом, а оквир, за-

ставица и иницијална слова су у плавој, златној и црвеној боји.

У овом препису се налази драгоцен српски текст рударског закона средњовековне Србије, и бар део Закона (града) Новог Брда (јер у препису није донет у целини). Натпис рукописа „Законик о цјеховјех...“ јесте Закон о рудницима (у 52 тачке), а остали део „о бащинах, о вјере, о колјех...“ јесте извод из Закона (грађа) Новоја Брда (у XXIII тачке), те „Прѣдисловије цара Стефана“ (Увод цара Стефана).

Историја самог кодекса била веома је бурна, те је права срећа што је ипак доспео у Србију. Амбасадор тадашње ФНРЈ, др Франце Хочевар, био на служби у Букурешту, када је његова супруга, 11. априла 1959. на аукцији уметничких предмета и ствари у Бечу откупила рукопис. Потом је тај кодекс – Препис Закона о рудницима деспота Стефана Лазаревића, као драгоцен поклон предат САН на похрану. Датум који би био близак овој години на самом рукопису није постојао, као ни ознака о последњем власнику. Последњи наш власник била му је, према запису на унутрашњим корицама, Патријаршијска библиотека за време патријарха Арсенија IV Шакабенте, великог љубитеља и сакупљача рукописа и штампаних књига. Испоставило се да је, по свом спољашњем из-

гледу корица – начину уvezивања, овај оријентални кодекс, по свом језику и садржини српски правноисторијски споменик ванредне вредности.

На светској изложби најлепшег и највреднијег византијског средњовековног блага, која се под називом „Византија – Вера и моћ 1261–1557“ (Byzantium: Faith and Power) одвијала у Метрополитен музеју у Њујорку 2004. г., један од експоната српског рукописног и европског јуридичког наслеђа био је и Новобрдски рударски законик деспота Стефана Лазаревића из 1412. године.

mr Биљана Цинџар Костић

Из историје црквеног библиотекарства

Ко је преписивао хришћанске текстове у I и II веку?

Ђакон мр Ненад Идризовић

Хришћани су (на неки начин) за писање а и ширење својих списка наследили римску преписивачку традицију

Постоји мало директних литерарних сведочанстава у ранохришћанским текстовима који нам нуде одговор на ово питање. У овом кратком прилогу покушаћемо да изложимо неколико података о овој ранохришћанско-библиотечкој теми.

Цицеронова писма и Посланице Ап. Павла

Постоји сличност у односу Марка Тулија Цицерона (106–43 пре Христа) и Тита Помпонија Атика (109–32 пре Христа) и њихових писара (којима су диктирали своја писма) са односом Светог Апостола Павла и његовог писара Тертија. Читajuћи коресподенцију између Цицерона и Атика, срећемо се са различитим *librarii*, који су службовали код њих. Примарна обавеза ових *librarii* била је да пишу текстове који су им диктирани и да воде бригу о писмима и другим списима који су се налазили у библиотеци њихових господара или послодавца. Ово може да се објасни Цицероном напоменом Атику: „Послаћу ти књигу ускоро, када је писар бу-

де преписао“ (*Att. 12, 14*). Овом службом бавило се и мноштво високо образованих робова (*riperi litteratissimi*). Цицерон је на почетку своје коресподенције са Атиком, писма писао својом руком, па каже: „Мислим да ниси прочитао ниједно моје писмо које нисам написао својом руком“ (*Att. 2, 23*). Каснија писма нам говоре о његовом коришћењу *librarii* за коресподенцију: „Чињеница да је моје писмо написано руком писара, осликова ти колико сам заузет“ (*Att. 4, 16*); „Не-ка писарева рука буде знак да ја патим од запаљења очију и да је то разлог моје сажетости“ (*Att. 8, 13*); „Заиста, нисам диктирао само Тиру, који је могао да прати целе реченице, него и Спинтару слог по слог“ (*Att. 13, 25*). На крају *Посланице Римљанима* Светог Апостола Павла налази се упоредна црта са горе наведеним примерима, која гласи: „Поздрављам вас у Господу и ја Тертије, који написах ову посланицу“ (*Рим. 16, 22*). Овде налазимо назнаке о коришћењу писара или секретара код хришћана већ у првом веку нове ере. Овај нам податак директно говори да је Апостол Павле користио секре-

тарске услуге за писање појединих посланица. На неколико места Апостол Павле напомиње чињеницу да је неке посланице писао својом руком (или је само писао поздрав на крају посланице): „Поздрав мојом руком, Павловом, што је знак у свакој посланици...“ (*2 Сол. 3, 16*); „Поздрав мојом руком Павловом“ (*1 Кор. 16, 21*); „Ја, Павле, написах својом руком...“ (*Филим. 19*); „Поздрав мојом руком Павловом...“ (*Кол. 4, 18*); и на једном месту има напомена о његовом великом рукописанију као показатељ да је посланицу написао својом руком: „Видите како вам великим словима написах својом руком!“ (*Гал. 6, 11*). Као што видимо, хришћани су (на неки начин) за писање а и ширење својих списка наследили римску преписивачку традицију. Само што хришћански преписивачи нису имали однос са својим надређеним као да служе господару, већ су служили брату у Христу.

Преписивачка делатност у II веку

Ранохришћанска пророчка књига *Пастир* (*Јермин*) пред-

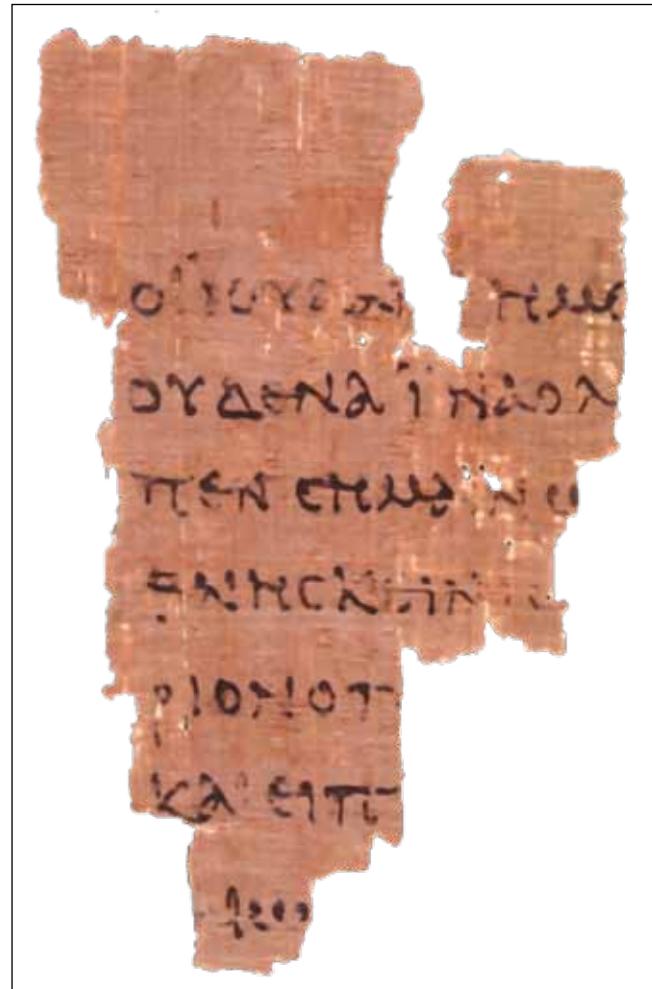
ставља литерарни извор у којем са налази неколико података о хришћанском преписивању књига. Ова књига потиче из прве половине II века (140/150 године) и њено писање је завршено највероватније у Риму. Постоји неколико теорија о Јермином идентитету. Према ранохришћанској традицији, писац ове књиге један је од Седамдесеторице – Свети Јерма, кога Апостол Павле спомиње као свог сарадника у Риму (Рим. 16, 14). У етиопском преводу ове књиге писац се назива „пророк Јерма“. Спис из друге половине II века (написан у Риму) *Мурашоријев фрајмен* бележи да је Јерма био брат римског епископа Пија (140–155) и да је своју књигу *Пастири* написао у време његовог (Пијевог) епископовања у Риму. Јероним Стридонски о њему пише: „Јерма, којега пишући Римљанима Апостол (Павле) помиње (Рим. 16, 14), како тврде, аутор је књиге која се зове *Пастири*, и која се у неким грчким црквама чита јавно пред народом. И заиста је књига корисна, и многи стари писци користили су (из ње) светодочанства, но код Латина она је скоро непозната“.

Када се Јерма помолио на путу у место Куме, небо се отворило и видео је жену која је држала у рукама књигу. На крају молитве она му је рекла шта да ради са књигом: „Потом, када устадох са молитве, видех наспрам мене старицу, коју сам и лане видео, како хода и чита једну књижицу. И рече ми: Можеш ли објавити ово изабраницима Божијим? Ја јој рекох: Госпођо, толико да запамтим не могу; него дај ми књижицу да је препишем. Узми је, рече, и вратићеш ми је. Ја је узех, и отишавши у један крај њиве, преписивах све слово по слово, јер слогове не могах наћи. А када заврших (препис) слова из књижице, изненада ми би књижица узета из руке, а ко је узе, не ви-

дех“ (Јерм. 2, 5, 3–4). После петнаест дана од овог догађаја, Јерма је у сну имао видење: „Би ми откривено, браћо, док спавах, од стране једног прелепог младића, који ми говораше: Старица од које си добио књижицу, ко мислиш да је? Ја рекох: Сибила. Вараш се, рече, није (она). Ко је, дакле? Рекох ја. Црква, одговори он. Рекох му: А зашто је старица? Зато што је, вели, пре свих створена, зато је старица; и ради ње

је свет саздан. После овога видех видење у моме дому. Дође старица и запита ме да ли сам већ дао (ону) књигу презвитеријма (Цркве). Одговорих да нисам дао. Добро си, вели, учинио, јер имам речи да додам. А када завршим све речи, биће кроз тебе објављено свима избранима. Написаћеш, дакле, две књижице и послаћеш једну Клименту, а једну Грапти. Климент ће је послати у спољне градове, јер је то њему поверено. А Грапта ће је поучити удовице и сирочад. Ти пак прочитаћеш је у овом граду са презвитерима, предстојницима Цркве“ (Јерм. 2, 8, 1–3).

Ови примери нам најбоље илуструју репродукцију и ширење ранохришћанских списа. Овде налазимо непрофесионал-

P52, фрагмент манускрипта Јеванђеља по Јовану из 125. године, један од најстаријих сачуваних преписа новозаветног текста

ну писмену особу која има дољно читалачких и писарских способности да преузме преписивање текста. Јерма је био ослобођени роб, који је очигледно негде стекао вештину преписивања (био је близак са црквеним старешинама у Риму), иако то никада у књизи није најављено. Овакав приватан (или индивидуалан) модел преписивања списка и њихово ширење карактеристичан је за период од I–III века. По оснивању великих и озбиљних хришћанских библиотека крајем III и почетком IV века (као што је на пример била библиотека у Кесарији Кападокијској), које су имале богат књижни фонд и преписивачке радионице, почела је озбиљнија издавачка делатност. ■

– Пре сто година –

Вршидба у Калањевцима

Живорад Јанковић

Славни војвода Живојин Мишић саставља своја сећања у кратком времену између седмогодишњег ослободилачког напорног, ћудљивог и на крају успелог ратовања и преране смрти – током 1919. и 1920. године, током лечења у Француској и само на основу сећања, без „подсетника“.

Осам година је млађи, од исто тако ратним напорима, брзо иссрпљеног војводе Радомира Путника (1847–1917), а умро је само четири године касније.

На војном маневру у лето 1912. године замишљеном као могући одговор српске одбране на евентуални напад онда моћне Аустро-угарске, тадашњи пуковник, тек касније прослављени војвода Живојин Мишић (1855–1921) не слути да ће током овог „путовања“ на Руднику добити телеграм којим је позван да дође одмах у Београд, где ће од свог начелника, тада генерала, Радомира Путника сазнати да је земља пред ратом са Турцима ... : „Саопштите пуковнику Мишићу да још данас крене за Београд, и да се одмах по доласку јави министру војном ...“

Тог дана имао је и необичан разговор са безименим сељаком, затеченим при вршидби у селу Калањевцима: „По овим нашим гудурама говори се да ћемо ове године ратовати са Турцима, па не знам да ли је то истина. Јутрос овуда пројури на коњима много официра па

ми ко велимо, мораће ускоро неки ћаво бити. Славе ти, реци ми право оће ли бити рата?“ „А што ти то мене питаш?“, рекох ја. „Ништа ти ја о томе не знам, али ти као паметан човек, за сваки случај, набави синовима шта мислиш да ће им требати кад буду позвани“.

Питање безименог српског домаћина не изненађује. На тај начин тада размишља свака породична глава куће. Спорно је да ли је оно упућено правој особи. Са гледишта домаћина, он у то време није у прилици да сртне погоднију личност од које би затражио објашњење.

Мање је очекиван такав одговор – и за саговорника и за потоњег читаоца – тадашњег пуковника и помоћника начелника Генералштаба, мада он одсликава устројство војничке организације. Иако се налази међу вишим официрима Мишић је затечен питањем. Настаје тешко описива ситуација у којој су оба саговорника, с већим или мањим разлогом, изненађена речима оног другог. Не чуди што је тај дан остао тако добро запамћен а потом и забележен на папиру у оквиру војводиних успомена.

Ипак, будући војвода се не сећа датума сусрета већ га за наше појмове смешта у широк оквир: „То је било некако при kraju јула 1912. године.“ Шта онда рећи за датуме поменуте у сећањима Проте Матије Ненадовића и то-

полца Петра Јокића из времена Црнога Ђорђа, који казују своја сећања деценијама касније?!

„Неспремним“ је затечен не само Мишић, већ скоро цео војни врх – „У ќенералштабу не беше никога, сем мене и Смиљанића, а собе све закључане.“ Иначе, мимо сваког очекивања, реч „изненађење“ ће се овде чешће сретати разним поводима.

Поглед на политичку карту балканског полуострва средином 1912. даје „неприродну“ слику. Јасно је да је ту део простора под окупацијом. У границама моћне исламске државе налази се поробљен знатан део хришћанског света. Европски део Турске „завукао“ се далеко на запад између националних хришћанских држава (Грчка, Бугарска, Србија) које бележе само неколико деценија слободног живота.

Склапању савеза поменутих држава претходе године великог погоршања положаја хришћана под турским јармом који иде до неиздрживог. Читави крајеви су спремни да се преселе у државе матичног народа. Тако Радомир Путник као тадашњи министар војске моли Србе из Рашке области да се не исељавају и да се стрпе још извесно време, док земља не смогне снаге за дело ослобођења.

У поређењу са осталим члановима савеза Србија је била додатно угрожена од Аустрије која је чином анексије (1908)

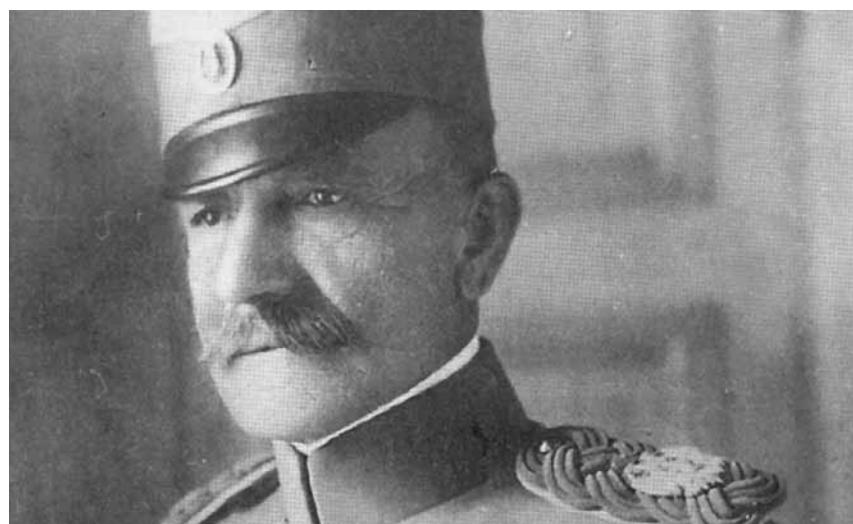
показала да није задовољна постојећим стањем створеним по одлукама Берлинског конгреса (1878) и на различите начине радила против Србије, поред осталог хушкањем Турака и Шиптара на Србе.

Две трећине ове године првично уобичајено без јасних налоговештаја рата да би последња била обележена победоносним наступањем сразмерно малих хришћанских држава против вековног исламског завојевача. Уједно је то био, поред ослободилачког, верски рат на два нивоа. Директно против муслимана и посредно са латинским светом, који иако по имену хришћани више раде да помогну Турцима него православним.

Ова чињеница се занемариваја и у животу и у литератури. Опасност за православље које долази са запада није мања од оне која прети од ислама. И поред тога наде малих православних народа су полагане веома, у неку помоћ која би по њиховом мишљењу требало да дође са тог запада.

Савез четири државе био је то у правом смислу речи кроз договор четири равноправна субјекта. Није овде као у другим приликама савез фиктивног карактера, где се зна ко је „газда“ односно ко одлучује а остали су ту „статисти“ или пратиоци. Савез је склопљен изненађујуће брзо у атмосфери добре воље уз заobilажење свега онога што би могло да отежа договарање и доведе до одлагања. Стога не изненађује што се већ следеће године Савез распао и његови чланови постали зараћене стране у духу међусобних односа током века.

Ни у редовним приликама где је много шта лакше предвидети није могуће сачинити детаљни план који ће узети у обзир све појединости тако да при реализацији договореног не буде великих тешкоћа. При стварању ратних планова све је неупоредиво теже.

Војвода Живојин Мишић (1855–1921)

Кад је у питању место и улога Срба у овом рату сви се слажу да је од највеће важности оно што се збивало на њиховим бојиштима. Стога не чуди што је прва велика хришћанска победа чувена Кумановска битка – стечена тамо већ у почетним данима. То је у складу са очекивањима убрзalo напредовање осталих савезника и скратило време сукоба.

На изучавању и обради овог рата највише је учињено следеће 1913. г., кад углавном пишу и објављују бивши новински извештачи а онда и неки од учесника. Веровало се да предстоји дужи период мира пошто стање настало после рата било је као природни и очекивани плод договора и рада из претходне године.

Постоји разлика у приступу двеју страна. У овом сукобу, за Турке то је дужност, редовни посао кога увек има као код сваке империје која стално мора војним интервенцијама да штити своје преувеличане границе. За Србе је судњи дан на кога се вековима чекало, дан за који не треба ништа жалити и кад је сам живот мала цена за оно чemu се кренуло. „Утицај Вукових песама на душу нашега народа, у току више деценија, које су се певале, читале у школи, касарни, по општинама, учинили су да смо сви ми тежили и радили

на освети Косова... Наши стари причали су нам у зимским ноћима, поред свеће или лампе покрај топле пећи, хвалећи се својим ратништвом и учећи нас да трпимо и будемо јунаци. Тако смо се учили и такви смо се и мобилисали...“. Такав мотив је редак у историји. Он је можда и јачи од оног који нападнути има при одбрани кућног прага.

Није сувишно на самом почетку ширег захвата дотаћи и питање језичких недоумица на које наилазе. Промена у коришћењу одговарајућег речника између фазе припрема и првог сукоба пролази неопажено иако је реч о великим разликама у стању и понашању. Кад се трезвено приђе опису одушевљења, око мобилизације јавља се питање да ли је баш све било тако добро и успешно како се обично представља.

Опчињеност неким појавама траје читавих сто година и може да се прати кроз писање. На првом месту у питању је везаност за идеју да одлучујући сукоб предстоји на Овчем Пољу, у толикој мери да се није ни помишљало на могућност да треба рачунати са неким другим током стања. Тој идеји се робовало и онда кад је Кумановска битка већ била добијена и расуло турских снага било очевидно.

У манастиру
Раковица

Други сабор духовне поезије

Небично духовно и празнично сабрање, другу годину за редом, одржано на Малу Госпојину у манастиру Архангела Гаврила и Михаила у Раковици, почело је Светом Литургијом. Служио је Епископ липљански Господин Јован са свештениством. Након Свете Литургије одржан је помен патријарсима Димитрију и Павлу.

У разговору са организаторима и гостима Другог сабора духовне поезије, упућујући молитвене речи на отварању духовног сабрања у центру за културу Раковица, Епископ липљански Јован говорио је о потреби наших окупљања и позвао је песнике у Пећку Патријаршију, истичући да је тамо посебно потребно свако наше саборовање, па и песничко.

У новије време, посебан допринос препознавању духовног песништва имају своја песничка окупљања у Манасији, Жичи, Рачи, Љубостињи, Бајашу (у суседној Румунији), или поред цркве у Прилипцу код Ужице Пожеге...

„Духовна пређа творена песничким језиком углавном се зачиње у тихости, у тренуцима осамним на бдењу, у тражењу обожене Речи, односно Логоса у срцу Сина Божијег и Анђела саобразног пуноћи Духа благочастивог. Јеванђеље по Јовану, првим стихом истиче да у *йоћејку беше Реч*, без које нема поезије и суштинског признања најдушевнијег да би се увећала љубав човекова у Господу, да би се остварило дело достојно свевременог Читача и Тумача“, пише у *Зборнику* са овогодишњег Сабора Радомир Андрић.

На овогодишњи конкурс за Други сабор духовне поезије приспело је око седам стотина радова из земље и расејања. Одлуке о наградама и похвалама је донео жири у саставу: мр Милан Ђорђевић, председник, и чланови: протојакон Радомир Ракић и Предраг Богдановић Ци.

Из образложења жирија за награђене песме и похвале сазнајемо да су ови радови знатно изнад осталих, вредни по карактеру казивања, начину стваралачког поезијског искрења...

Златник са ликом Светога Саве подарен је песницима: прво место – Љубиши Ђидићу из Крушевца – за песму „Триптих за Лазарицу“, друго место је припало Манојлу Гавriloviću из Београда за песму „Са врачарског храма“, док трећа награда није додељена.

Похвале су припадле песницима: Веселину Шљарков Гајдашевићу из Фекетића за песму „Пергамент одгођене осећајности“, Анђелки Николић из Пе-

троварадина за песму „Цветање“, и Властимиру Шаркаменац Станисављевићу из Београда за песму „Палимпсест“.

Ове су песме уз још 84 песме других аутора сачиниле *јеснички венац* у представљеном *Зборнику* (издавачи: Центар за културу Раковица – председник Милан Недељковић и Књижевно друштво Раковица – председник Никола Рајаковић).

Добрица Ерић (са рукописном песмом посвећеном Белом Анђелу из манастира Милешеве), Милица Јефтимијевић Лилић, Вук Крњевић, Гојко Ђоко, Петар Пајић, Александар Петров, Рајко Петров Ного, Томислав Мијовић, Срба Игњатовић исписали су посебне стихове дарујући духом наше вере украшени песнички венац.

Празнично и песничко сабрање улепшали су Јелена Жигон, драмски уметник, хор *Vox Slavicum*, појац Љубомир Манасијевић и други.

У вечерњем делу програма организован је Округли сто на тему духовности (учесници: Владета Јеротић, протојереј Александар Михаиловић, Љубиша Ђидић, Милоје Ракочевић, Миле Медић, Мирко Зуровац).

Центар за културу Раковица и Књижевно друштво Раковица посебно благодаре Његовој Светости Патријарху српском Г. Иринеју на благослову и сестринству манастира Раковица с високопреподобном матером игуманијом Евгенијом на челу на предивном гостопримству.

Зорица Зеј
фотографије: Горан Костић

Из старог Православља

Шестопедесетгодишњијубилеј манастира Крупе у Далмацији

Ведро јутро 20. октобра о. г. унело је празнично расположење међу православне Србе северне Далмације. Манастир Крупа славио је тога дана 650-годишњицу свога постојања и своје заслужне мисије међу овим народом. Специјални аутобуси пуни раздраганих поклоника пошли су из Шибеника, Задра, Обровца, Книна и са других страна и хитали према манастиру Крупи под Велебитом да с манастиром поделе радост живота, радост због обнове, радост због поновне мисије и да изразе своје честитање игуману и епископу и сви узајамно једни другима, јер су сви били подједнако срећни.

Манастир Крупа основан је у XIV веку, кад падају и прва српска насеља у овом крају. Записано предање каже да је манастир основан 1317. године, а да су материјална средства за његову изградњу дали српски краљеви Милутин и Стефан Дечански и цар Душан. Резултати проучавања архитектуре манастирске цркве такође доказују да централни део цркве потиче из XIV века. Крупу су касније као „краљевски манастир“ помагали српски деспоти из Срема: мајка Ангелина и њени синови Ђорђе и Јован. Под Турцима је манастир одиграо значајну улогу у чувању националне свести, а у време прозелитистичких настрадаја на далматинске Србе у време млетачке и аустријске власти, крупски калуђери су се истакли као чувари православља. Међу њима се нарочито истакао архијереј крушки Герасим Зелић, који је пропутовао велики део света и са својих путовања која је описао у свом „Житију“ доносио драгоцене дарове за свој манастир и за друге манастире и цркве у Далмацији. Умро је у Будиму у интернацији. Његови дарови и библиотека и данас су понос манастира Крупе.

У XIX веку манастир Крупа је добио свој данашњи изглед градњом главног манастирског здања саграђеног у венецијанском стилу. Међутим у Другом светском рату манастир је грдно страдао. Све зграде сем цркве биле су спаљене. Када се о. Павле Козлица вратио 1945. у манастир није имао где главу склони-

ти. Зато је две године становао у селу Крупи и почeo обнову манастира...

Нешто пре десет сати окупљена маса света дочекала је са песном, цвећем и звоњењем свога вољенога епископа Стефана. Манастирска црква могла је да прими само мањи део гостију. Са владиком је служило 12 свештеника и 3 ћакона. Певао је хор ученика Богословије у манастиру Крки под дириговањем проте Марка Андровића. Владика Стефан је одржао топлу беседу у којој је изразио благодарност Богу и Пресветој Богородици под чијом се заштитом налази овај манастир. Затим је изразио захвалност ктиторима и приложницима, славним Немањићима и Бранковићима и многим знаним и незнаним који су манастир помагали и одржавали.

Циљ ове прославе, рекао је Владика, на првом месту је да освежимо наша осећања благодарности Богу и људима кроз које је Он деловао у руковођењу овом светињом кроз целу њену историју од шест и ћо векова. У другом реду, циљ је ове прославе да прелистирају историју манастира Крупе и личностима везаним за њу себе духовно окрејимо и да на њиховим примерима и делима себе поучимо...

Др Душан Кашић

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 39, Београд, 7. новембар 1968, страна 3.

Нова книга у издању ОТАЧНИКА
Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра. Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0112447860; моб. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

**Епископ нишки
Јован (Пурић)**

Икона и духовност

Епархија жичка, Едиција Жички путокази, Краљево 2011.
341 стр ; 25 см
ISBN: 978-86-84933-83-8

У издању Епархије жичке, као осамнаеста књига у едицији Жички путокази, објављен је зборник научних радова Епископа нишког др Јована (Пурића). Зборник носи наслов *Икона и духовност* и садржи двадесет и седам студија и азбучник појмова. Студије су настала у периоду од 2006. до 2011. године, односно у раздобљу од када је Владика Јован постао професор Светог Писма на Високој школи – Академији Српске Православне Цркве за уметности и консервацију у Београду, а затим и напредовао у ранг ванредног професора. У зборнику су објављена научна истраживања из више богословских дисциплина: егзегезе, библистике, иконологије, патрологије, докторатске, појања, химнографије и хришћанске антропологије. Све студије су већ штампане у најпознатијим српским теолошким часописима, али и у зборницима са међународних научних склопова.

Зборник започиње уводним студијама о богослужењу као центру живота и о улози Псалтира у богослужењу, где Владика Јован истиче пројектост богослужења и Светог Писма са посебним импликацијама у животу сваког верника. Затим следи део зборника који се односи на иконологију: *Икона Христоса, Дијалог иконобораца са икономиштовањем, Антрополошки карактер светих икона, Хиландарски Христос, Иконологија и улога иконе у прошlosti и садашњошти, Тајна иконичношти поштовања*

Имена Божије, Икона Христоса по Светом апостолу Павлу, Икона и Откривење. У овим студијама детаљно је описан став Православне Цркве о светим иконама, али је и наглашен иконолошки аспект у библијским текстовима, а посебно је важно то што је Владика Јован истакао значај иконе и иконичног поштовања Оваплоћеног Сина и Његових Светитеља у животу верника у савременом свету који је пун визуелних надражаја. У ових седам студија Епископ Јован илуструје колико је експлицитно наглашено место светих икона у доктимата Православне Цркве, те их уводи у егзегетски апарат, којим и сам влада у својим беседама. Своју методологију тумачења Светог Писма Епископ Јован – следујући Светим Оцима – објашњава у студији *Химнографска етологија Светог Писма*, на коју се надовезују текстови *Увод у основе химнографије, Теологија појања, Библијска промежност службе по требења свештеника и Православна етологија у Жицију и служби Светог Арсенија Сремца*. Истицањем библијских места и етоса у химнографији и светотајинским молитвама, Епископ Јован почев од иконологије, па све до егзегезе Светог Писма, студиозно третира проблематику са којом се сусреће савремени човек, те су његови одговори на све потешкоће модерног друштва показатељ да и сâм осећа и верује у учествовање Бога у историји. Суочен са антрополошким проблемима, Владика Јован пише студије: *Свети Јован Златоуст: Литургијски етос и савременост, О проблему смрти и зла, Православни оиши личности и култура-антропологија етанизма, Православље пре изазовима савремености, Једно сведочење Цркве; и доводи збуњеног верника до одговора на сва претпостављена питања.* Напојен светоотачком литературом, Епископ Јован користи Светог Јована Златоустог да његовим речима осавремени живот православних верника и да студијама: *Свети*

Јован Златоуст о Евхаристији, Социролошки оквири педајоије Светог Јована Златоуста, Антрополошке основе педајоије Светог Јована Златоуста, Божанска педајоија и проблем шеодикеје у антрополојији Светог Јована Златоуста; тумачи и успешно растумачи сва искушења са којима се савремени човек хвата у коштац. Користећи Свето Предање и – понекад у модерној теологији заборављене методе тумачења Светог Писма, Епископ Јован показује сву комплексност хришћанске антропологије и указује вернику на праву пут истинског Богопознања.

Епископ Јован, као професор Светог Писма и Иконологије, у духу и пун елана за богословствовањем, започиње нову еру у српској богословској мисли на крилима својих учитеља који су започели са неопатристичком синтезом и истиче химнографску и иконолошку егзегезу Светог Писма као камен темељац за учење и напредовање ка Светим Оцима који дају одговоре на сва питања. Користећи језик и стил Светих Отаца, а осавремењујући метод научног излагања, Владика Јован саопштава све тајне Православне Цркве и исповеда веру у Истинитог Бога Оца, Сина и Светога Духа, Тројицу Једносуштву и Нераздельиву.

Бакон мр Ивица Чайровић

У БЕОГРАДУ

57. Сајам књига

Међународни сајам књига у Београду, 57. по реду, одржаће се од 21. до 28. октобра а отвориће га млада мађарска књижевница Ноеми Сечи, чија је земља гост овогодишњег сајма. Мађарска, земља почасни гост овогодишњег Сајма, поред богате књижевне и издавачке продукције, представиће и своје ауторе, преводиоце, издаваче, дистрибутере и остале представнике мађарске књижевности и културе.

Амбасадор Мађарске у Србији Оскар Никовић изјавио је да је велика част бити гост једног од најпрестижнијих догађаја у Београду, Србији а можда и Европи. Он је додао да ће се његова земља потрудити да одговори на високе захтеве београдске публике и да ће гостовање Сечијеве бити прилика да се српска публика упозна са младим нараштајем мађарских писаца, будући да су већ добро упознати са старијом и средњом генерацијом аутора.

Осим најмлађе генерације писаца, песника, преводилаца и њихових издавача и дистрибутера, публика ће имати прилике да види и чује мађарски фолклор, погледа дугометражне и краткометражне филмове из мађарске продукције, а имаће прилике и да се сртне са највећом шахисткињом света Јудитом Полгар – која ће представити своје књиге за децу које је написала са сестром Жофијом. Под слоганом „Од А до Ш“, љубитељима књиге представиће се 478 излагача, од тога 60 из иностранства, а први пут у организацији владине Канцеларије за Косово и Метохију наступа и више од 30 издавача и институција културе са Косова.

У оквиру Сајма књига биће организоване и изложбе, као и бројне дискусије. Школски дан биће четвртак, 25. октобар, а за породичне дане одређени су понедељак и уторак, 22. и 23. октобар.

У оквиру Сајма књига биће додељено више награда: Издавач године, Издавачки подухват године, Дечја књига године и новитет – Најлепша књига. Осим ових, биће додељена и награда „Доситеј Обрадовић“ која се додељује страном издавачу за континуирани допринос у објављивању и промоцији српске књижевности. Последњег дана сајма, „отворена књига“ биће предата представнику Польске која ће бити почасни гост 58. Међународног београдског сајма књига 2013. године.

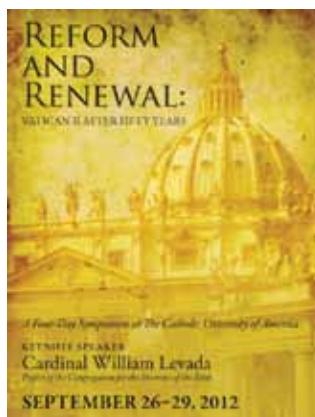
НА СИНАЈУ

Спектрална анализа древних текстова

Јеромонах Јустин, библиотекар манастира Свете Катарине, и Мајкл Б. Тот, менаџер пројекта „Sinai Palimpsest“, вође су тима који је предузео занимљив подухват: спектралну анализу древних рукописа из манастирске библиотеке. На основу ове анализе могуће је утврдити и првобитне текстове на древним манускриптима, од којих су многи псалимпсести, односно „рециклирани“ рукописи – чији је првобитни текст уништен/ограбан како би се унео нови текст.

У библиотеци манастира Св. Катарине, основаног у 6. веку, налази се 120 псалимпсеста који садрже класичне, хришћанске и јеврејске текстове на грчком, сиријском, грузијском, јерменском, арапском и другим језицима. Само 3 псалимпсеста су детаљно проучена, и сва три садрже избрисане текстове из 4–7. века.

Отац Јустин и М. Тот ће 19. новембра 2012. г. на Америчком националном архиву (U. S. National Archives and Records Administration) у Вашингтону говорити о овом пројекту и представити резултате својих истраживања, а предавање ће бити уживо еmitовано путем интернета.

У ВАШИНГТОНУ

50. годишњица Ватиканума II

На Римокатоличком универзитету у Америци (Catholic University of America), у знак обележавања 50. годишњице Другог ватиканског концила, Департман за уметности отворио је изложбу, која је трајала месец дана, на којој су представљени радови бројних уметника надахнути хришћанском вером.

На изложби под називом „Пропагандија II Ватикански концил: духовни одговор у уметности и дизајну“ представљена су уметничка дела из периода од 1940–1970. године, као и бројне фотографије и публикације укључујући и оне из периода одржавања самог Концила (1962–1965), а посебна пажња била је поклоњена развоју литеургијске уметности и дизајна после Концила – као реакцији на допринос овог за римокатолике битног догађаја. Изложба је закључена научним симпозијоном посвећеном Концилу, који је на Римокатоличком Универзитету у Америци одржан од 26–29. септембра.

М. Петровић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

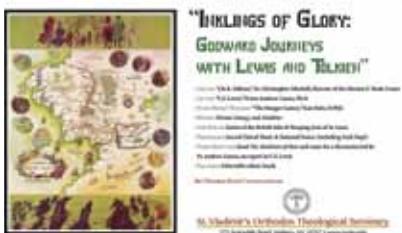
ХОЛАНДИЈА Преиспитивање улоге Цркве

Холандски екуменски лидер, Ван дер Камп Клас, генерални секретар Савета Цркава у Холандији, позвао је цркве у земљи да испитају своју улогу у историји ропства.

Цркве треба да буду „искрне о прошлости“, рекао је он на скупу о наслеђу ропства одржаном 17. септембра у Ротердаму, алудирајући на пасивност холандске цркве током колонијалистичког периода у историји ове земље, као и на некадашње покушаје теолошког оправдања ропства.

Холандија је имала водећу улогу у трговини робљем у 17. веку. Холандска влада укинула ропство у својим колонијама 1. јула 1863. г., тридесет година после Велике Британије која је то учинила 1833. године.

Orthodox Education Day 2012

ЊУЈОРК Православни дан образовања

У кампусу Православне богословске академије Св. Владимира у Њујорку, у суботу 6. октобра биће одржан овогодишњи православни дан образовања. Тема овогодишњег окупљања биће „Наговештаји славе: путовања ка Богу са Луисом и Толкеном“, и она отвара врата књижевном благу са јудеохришћанским те-

мама, укључујући дела К. С. Луиса и Џ. Р. Р. Толкена али се не ограничавајући на њих.

У оквиру дана образовања, који ће почети Светом Литургијом, биће одржано више предавања, трибина и радионица, планиране су изложбе икона и концерти духовне музике, културно-уметнички програм, трпеза са различитим традиционалним јелима свих православних народа, а са младима ће се дружити теолози, свештеници и професори.

Молитва за осуђенике

ВИЈЕТНАМ Блогери у затвору

Суд у Хо Ши Мину је „због пропаганде против Социјалистичке Републике Вијетнама“ на затворске казне дужине од 4 до 12 година осудио троје вијетнамских римокатоличких блогера – Нгујена Ван Хая, Марију Та Понт Тан и Фан Тана [Nguyễn Văn Hai, Maria Tạ Phong Tân, Phan Thành], припаднице римокатоличке црквене заједнице у Хо Ши Мину, коју су основали монаси редемптористи.

На сам дан изрицања пресуде, полиција је похапсила и притворила рођаке и пријатеље осуђених који су покушали да уђу на суђење. Негде око 400 полицијаца је блокирало зграду Суда.

Амерички Стјет дипартмент је протестовао, Хјуман Рајтс Воч је позвао власти да ослободе осуђенике, а локална заједница је служила мису за осуђеника, на којој се окупило преко 2.000 људи.

Велечасни Јосип, старешина ове заједнице, изјавио је за инострane медије да су блогери осу-

ђени на основу лажних оптужби, јер нису прекршили ниједан закон, само су изражавали своју слободу мисли и веровања.

„Било је извесно да ће добити тешке затворске казне, да ће на суђењу ‘изгубити’; међутим, оно што су они урадили је значајно. Они су храбри родољуби у друштву пуном неправде. Молимо се за њих, и нарочито за нове римокатоличке блогере“ – рекао је он.

ЖЕНЕВА

Међународни позив ССЦ

Генерални секретар Светског Савета Цркава (ССЦ) је апеловао на међународну заједницу да покуша да утиче на ситуацију у Пакистану – у погледу новог пакистанског закона о светогрђу.

Пакистански Закон о бласфемији може да изазива прогањање хришћана и других верских мањина у овој земљи, рекао је секретар Олав Твејт (Olav Tveit).

Почетком септембра ССЦ је издао саопштење поводом насиљног обраћења хришћанских девојчица у ислам (које су потом присиљене да се удају), што се недавно д догодило у Пакистану. Међутим, реакција међународне заједнице је изостала, са жаљењем је приметио секретар.

Према његовом мишљењу, овакви догађаји су у супротности са намерама пакистанских власти да се представе као цивилизоване и правичне.

Светски Савет Цркава окупља 330 хришћанских цркава из преко 100 различитих земаља. Међу чланцима ССЦ налазе се и помесне Православне Цркве.

У КУРШУМЛИЈИ Посета председнику Србије

У Храму Светог оца Николаја у Куршумлији, Епископ нишки Г. Јован дочекао је 15. септембра 2012. године председнику Републике Србије г. Томислава Николића. Владика је пожелео добро дошлицу председнику под сводове светосимеоновског здања, на месту где започиње државност великог жупана и владара Србије Стефана Немање.

Након посете цркви, у просторијама парохијског дома Преосвећени Владика је уприличио пријем на коме су се сусрели и представници локалних грађанских власти са председником Николићем. Тема разговора била је велика тежња државе и Цркве да се ови крајеве у сваком погледу, пре свега духовном и културолошком, а свакако и материјалном, унапреде.

Извор: Епархија нишка

НА КИМ Хуманост Задужбине

Активисти српског друштва Задужбина из Словеније реализовали су још једну, дванаесту по реду, успешну акцију помоћи Косову и Метохији. Најугроженијим породицама из Штрпца, Поморавља, Метохије и са централног Косова, у Видовданској акцији, подељена је новчана помоћ у износу од 4.625 евра. У питању су сирома-

шне, вишечлане породице (преко 20 породица са 60-оро деце) без прихода, које живе у изузетно тешким условима, трошим кућама, без основних услова за живот. Део средстава је искоришћен да се помогне Народна кухиња на КоМ која обезбеђују основне оброке за породице које нису у стању ни то да обезбеде услед велике немаштине.

Током више од четири године рада Задужбине која помаже наш народ на КоМ, у Крајини, у Р. Српској и ужој Србији, испоручена је финансијска помоћ у висини од 55.240 евра.

<http://www.sd-zaduzbina.com>

У КЕЛНУ Дани православне омладине

Српска православна парохија у Келну била је домаћин манифестије „Дани православне омладине 2012. године“ одржане од 14. до 16. септембра у организацији Православног омладинског савеза Немачке. У петак, 14. сеп-

тембра 2012. године, у послеподневним часовима дошао је велики број младих из многих градова Немачке. У Храму Воздвиђења Часног Крста у Келну свештеници Елефтериос Аргиропулос (Грчка Православна Црква), Вадим Садојои (Руска Православна Црква) и Младен Јањић (Српска Православна Црква) служили су Академист Пресветој Богородици на немачком језику, после чега је у српском духовном центру парохије келнске и званично отворена манифестија „Дани православне омладине 2012. године“.

У суботу, 15. септембра, служена је Света Архијерејска Литургија. После Свете Литургије, уследио је скуп у Српском духовном центру. Protoјереј-стварофор Раду Константин Мирон одржао је предавање на тему „Умрежен, а ипак усамљен: коју улогу играју пријатељство, породица и заједница у нашем животу“. После врло садржајног предавања уследио је рад по групама. Прва група на тему *Пријатељство са Богом* водио је јеромонах Јустин, другу групу на тему *Пријатељство са собом* водио је свештеник Елефтериос Аргиропулос, трећу групу на тему *Пријатељство са другима* водио је Митрополит Серафим, док је четврту групу на тему *Пријатељство са творевином Божијом* водио је све-

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

штеник Петар Зонтаг. После једно-часовног рада уследио је пленум, где су све групе представиле резултате свог рада и своја мишљења.

У послеподневним сатима организован је излет и сплаварење реком Рајном, као и разгледање града Келна. Вечерње богослужење служио је свештеник Елефтериос Аргиропулос. Уследио је наставак дружења православне омладине уз традиционалну православну музику.

У недељу, 16. септембра 2012. године, после Свете Литургије коју су на српском и немачком језику служилиprotoјереј Нехђо Јањић и јереј Младен Јањић одржан је Свеправославни сабор уз традиционалну музику православних народа као и богат програм за најмлађе учеснике, на којем су узели учешћа многи православни из Келна и околине.

*Председник православног омладинског савеза Немачке
свештеник Младен Јањић,
парох келнски*

Помоћ Храму Богородице Тројеручице

У насељу „Мале пчелице“ у Крагујевцу, ововремена генерација светосавских и светолазаревских потомака подарила је свом вољеном граду на Лепеници још један дом молитве и станиште Духа Светога – храм посвећен Пресветој Богородици Тројеручици.

Црквена општина малопчеличка моли верни народ и људе добре воље, колико могућности дозвољавају, да помогну довршење овог храма у славу Божију.

Пошаљи и ти своју лепту да се доврши ово свето и узвишењено дело у славу Божију.

Уплату можете извршити на жиро-рачуун Комерцијалне банке: 205–142129–16

Парох малопчелички
протојонамесник Зоран М. Мишровић

У ЧУРУГУ

Прослава Патрона Еп. бачке

Своју славу Епархија бачка прославља сабором свештенства и вернога народа, возглављеног евхаристијским началствовањем свога Епископа. Од 1971. године, заједничка молитва све пуноће наше Епархије служи се у разним местима Бачке.

Овогодишњи литургијски Спомен чуда које је Св. Архијератиг учинио у граду Хони (Колоси) одржан је у Чуругу, 6/19. септембра 2012. године, у порти Вазнесењске цркве, а поводом значајног јубилеја – сто педесет година од троносања овог највећег храма у Бачкој и још једног молитвеног сећања на

невине жртве злогласне Рације која је пре седамдесет година задесила Чуруг, Шајкашку и целу Бачку.

Свету Архијерјску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ зворничко-тузлански Г. Василије, уз саслужење епископа: сремског Василија, бачког Иринеја, бихаћко-петровачког Хризостома, осечко-польског и барањског Лукијана, врањског Пахомија, милешевског Филарета, далматинског Фотија, крушевачког Давида и јегарског Порфирија, свеколиког свештенства и вернога народа богоспасаване Епархије бачке.

После прочитаног одељка из Св. Јеванђеља, присутном народу обратио се Епископ далматински Фотије. У својој беседи, којом је поздравио све присутне архијереје, свештенство и верни народ, а посебно своје чуружене, Владика Фотије је истакао смисао и значај Св. Литургије кроз коју и којом сви бивамо Тело Христово.

На крају Св. Литургије присутнима се обратио Владика Иринеј. На предлог Преосвећеног Владике Иринеја, Свети Архијерјски Синод СПЦ, на челу са Патријархом српским Г. Иринејем, доделио је орден Светог Саве ЦО у Чуругу. Испред чурушке ЦО орден Светог Саве, из руку Владике Иринеја, примио је г. Петар Сладојевић, председник Црквене општине.

*Информативна служба
Епархије бачке*

У ПРИЗРЕНУ

Прво српско венчање након тринаест година

Мала српска заједница у Призрену 23. септембра 2012. године доживела је велику радост, јер

ДОБРОЧИНСТВО
Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ПОКРОВ У ХИЛАНДАРУ
11 - 17. октобар

ЦАРИГРАД - ИСТАНБУЛ
Како га нисте видели!
13 - 20. октобар
Водич: Драган Вукић
Аутор књиге "Цариград - око Васељене"

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
Два века од оснивања прве српске препарандије
24 - 27. октобар

СВЕТА ЗЕМЉА
07 - 15. новембар

ОСТРОГ сваког петка

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

Помозимо Тијани

Огњановић Тијана, рођена 5. маја 2005. године у Београду, од своје друге године живота се лечи на Институту за мајку и дете у Београду као тежак срчани болесник са дијагнозом *cardiomorphatia restrictiva*. Стане мале Тијане се није поправљало. Напротив. Једина реална опција која је саопштена родитељима јесте трансплантираја срца, те им је у том смислу саветовано да покушају да предузму одговарајуће кораке. Таква врста операције не ради се ради у нашој земљи, а Републички завод за здравствено осигурање не покрива трошкове операције ни постоперативног лечења. Операцију је могуће обавити у Бечу, а трошкови саме операције се

крећу око 120.000 евра. Трошкови постоперативног лечења могу достићи цифру која је потребна за саму операцију, имајући у виду да је један болнички дан на клиници у Бечу око 700 евра, а боравак на интензивној нези око 2300 евра. Тијана би могла да се нађе на листи тек од 1.1.2013. године, до када би требало прикупити потребан новац.

Свако ко жели и у могућности је може уплатити новчана средства на рачунима отвореним код Комерцијалне банке а.д. Београд, Светог Саве 14, на име Тијана Огњановић, Розе Луксембург 35, 11000 Београд, Србија:

Динарски рачун: 205-9011004816395-73

Девизни рачун: SWIFT: KOBRSBG, IBAN: RS35205903101860366239

За сва додатна питања можете контактирати родитеље Јелену (мобилни телефон: 064/ 881 64 24) и Небојшу Огњановића (мобилни телефон: 064/ 892 72 74).

је у Саборном храму Светог Ђорђа Епископ рашко-призренски Г. Теодосије у склопу Свете Литургије обавио венчање младог српског брачног пара, Душана Ђаковића и Соње Крстић.

Душан Ђаковић од ове године је предавач у Призренској богословији. Ђаковић је и сам завршио Богословију у Призрену, а потом и мастер студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Душанова супруга Соња дошла је за својим супругом у Призрен и први је пут на Косову и Метохији. Радује се што ће свој заједнички живот почети баш у царском граду.

Прво српско венчање након 13 година у Призрену било је по вод за велику радост свих преосталих Призренца и ученика Богословије. Звуци хармонике и српског кола поново су одјекнули центром Призрена. У коло се поред призренских богословаца укључила и мала Милица Ђорђевић, најмлађа Призренка.

Извор: Епархија рашко-призренска

У САНТЈАГО ДЕ ЧИЛЕУ
**Основана парохија
Св. Владике Николаја**

Српска колонија у Сантјаго де Чилеу са радошћу је дочекала свог пароха, оца Душана Михајловића, кога је у парохију Светог Николаја

Велимировића у Сантјагу поставио Високопреосвећени Митрополит црногорски-приморски Г. Амфилохије, епископ-администратор Епархије буеносајреске и јужно-централноамеричке.

Невелика српска колонија сабрала се око свог духовника, који је започео активности на оживљавању духовног живота парохије упознавајући чланове колоније и њихове породице. Отац Душан је прве недеље Свете Литургију служио у храму Руске Загранице Цркве. Верници и свештенство братске Руске Загранице Цркве отворили су широм врата храма, али и своја срца, за овдашње Србе док не изграде своју цркву.

Поред Свете Литургије недељом, отац Душан заједно са ђаконом Руске Цркве редовно служи и на друге велике празнике. Велика је радост верника српске парохије што од сада Свету Литургију могу, осим на црквеном словенском и шпанском, слушати и на српском језику.

Црквени одбор у Сантјаго де Чилеу

Теолошки погледи XLV (брой 2 за 2012. годину)

Крајем септембра из штампе су изашли нови Теолошки погледи, свеска 2 за 2012. годину. У продаји ће бити доступни у књижарама Православног богословског факултета, а могуће их је поручити преко службе за претплату – preplata@spc.rs и teoloski.pogledi@spc.rs.

У новом броју се – на укупно 216 страна – налазе почетна поглавља Тертулијановог дела *Против Праксеја* у преводу на српски, те расправе и чланци домаћих аутора (о. Александра Суботића, др Давори Џалта, о. Ивице Чаировића, Мирослава М. Поповића, Драгане Дамјановић Шахнер, Чедомира Ребића...), затим преводи радова Јоаниса Каравидопулоса и Корнелије Јохане де Богел, као и осврти и прикази.

С. Петровић

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско усавучивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
"GPS" - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ ОИУ 30 76 245; 30 76 246
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са програмирањем и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на **ЗАПАДНИ** начин:

- 1.1. Звоњење не потреса звоник;
- 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор;
- 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане.
- 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније;
- 1.5. Потрошња ел. енергије је низка;
- 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити.
- 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја ЧАСОВНИКА

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЦБЕНИЦА

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се на
следеће часописе**

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:		ПТТ број и град:	
Адреса:		Држава, епархија:	
Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

овде исећи